

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre . . . 8 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 „ — „

Helyben házhöz hordva:

Egész évre . . . 10 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 frt 50 kr.

Vidékre postán szállítva:

Egész évre . . . 12 frt — kr.
Negyedévre . . . 3 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfői és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD decz. 19.

Tisza Kálmán Nagyváradon.

Alig egy hónapja, hogy Tisza Kálmán megjelent városunkban s a vármegyeház termében, hol változatos politikai pályafutását megkezdte. Országszerte feltűnést keltett beszédei mondott az obstrukció ellen.

Akkor már — nov. 12-én — nagyon jól tudta politikai életünknek ez az irányító szelleme, hogy a parlamenti ellenzék sem a csongrádi, sem a bihari indítványért nem fogja leszerelni actióját. Elő is adta már akkor, hogy mi a terve a kormányra az esetre, ha az obstrukció sikerre vezetne.

Ime ezeket mondotta Tisza Kálmán nov. 12-én Biharmegye közgyűlésén:

Ha sikerre vezet az obstrukció, az eredmény az, hogy újévkor nincs törvényesen megállapított költségvetésünk semmi formában. Mi lesz ennek a következménye? Azt talán nem képzeli senki, hogy akkor lehet, hogy a hivatalnok ne kapjon fizetést, a katona ne kapjon zsoldot, az államadósságok kamatait ne fizessük, vagyis felforduljon ebben az áldott Magyarországon minden. Ez lehetetlen; és hiszem is, hogy a kormány és az azt támogató többség meg fogja tenni kötelességét ez irányban. De mégis mi van elérve? Az, hogy egy példa adatik, hogy — most csak a legnagyobb szükség kényszere alatt, de ki tudja, hogy jövőre más kormányok, más időkben nem teszik-e más-

kép is — hogyan lehet alkotmányos formákon kívül is az állam életét fenntartani. Hogy ebben mi a nyereség, azt nem értem; a veszteség nagyságát pedig mélyen érzem.

Az a javaslat tehát, amelyet a decz. 6-iki hírhedt pártgyűlésen a Lloyd épületben előterjesztett Tisza Kálmán, az ugynevezett Lex-Tisza akkor már készen állott.

Azt is sejtette a generálisból lett közlegény, hogy ennek a javaslatnak az elfogadtatása nem fog simán menni. Azt talán nem hitte, hogy ezzel meg fogja bontani pártját, hogy a legelőkelőbbek oly tekintélyes nagy száma ott fogja hagyni a szabadelvű pártot s maga a parlament fej nélkül marad, — de hogy bajok lesznek, hogy igazolnia kell majd ezt a merész kezdeményezést, azt érezte már akkor.

Ha bekövetkezik — így szól Tisza beszéde végén — a mit óhajtok, — hogy ne következzen be — hogy csakugyan az alternatívák között választani kell, azt hiszem, hogy lesz alkalom, sőt részben kötelességem, nem ugyan e helyen, de e városban, — ha majd akkor megengedik — t. választóim előtt nyilatkozni.

Tisza ugyan nem óhajtotta, de mégis bekövetkezett ez az állapot és Tisza eljött, hogy választói előtt nyilatkozzék.

Nagy szükség is van rá. A váradi szabadelvű párt szombati gyűlésén ugyan nem találkozott Emmer, aki aggályait előadta volna, nem is lépett ki Váradon

senki a lex-Tisza miatt, de úgy látszik, mégis vannak aggodalmaik, legalább a polgármester az indóház perronján aggodalmakat említett.

És ha Váradon nem lennének aggodó lelkű hazafiak, vannak másutt annál többen. Napról-napra tömegesen érkeznek hírek a vidéken tartott népgyűlésekről, melyek mind elítélik a lex Tiszát. Ma az országházban is elhangzott az első fényes filippika Tisza javaslata ellen. Egy szóval a közvélemény megmozdult, háborog az egész országban.

Pedig Tisza Kálmán ezt a közvéleményt akarja megnyerni tervei számára. Már nov. 12-iki beszédeben itt Váradon kijelentette Tisza, hogy ha minden kívánságunk ellenére rá kerülne a sor, ne egyes emberek, ne is csak a képviselőház többsége álljon ott, mert az akkor gyenge, hanem álljon ott az erős nemzeti közvélemény.

Ezt az erős nemzeti közvéleményt megalkotni indult váradi útjára — téli időben — Tisza Kálmán.

Váradi híveit kétségkívül megfogja nyugtatni Tisza, — de az ország közvéleménye háborog tovább.

Fogadtatás a vasutnál.

A szabadelvű párt szombati ülésén bármiként erőlködött, hogy a Tisza Kálmán fogadtatása impozáns tüntetés legyen, az nem sikerült, sőt éppen a szabadelvűpárt tulzása megteremtette a hatalmas abczugokat az ex-lex megalkotójának.

Összegyűltek a vasuti indóháznál a hiva-

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A tegnapi szenzáció.

Kétféle hír szállongott tegnap városunkban a Tisza jövetelére vonatkozólag. Egyik az, hogy felfogják lobogózni a várost, ami nagyöröm jele, másik az, hogy ifjuság zápotjásokkal fog dobálózni, mi virág nyelven abczugot jelent.

Mind két dolog elmaradt, de hírlapírói kötelesség tudással utána jártunk az elmaradás okának.

Primo: a zászlók ügye!

A Fő-utcán összesen 4, zágo négy zászlót láttunk, de tekintve, hogy egyik házon két zászló lobogott, ez a 4 zászló tulajdonképpen csak 3 zászló. A többi házakon semmi sem lobogott. Ebből az a következtetés, hogy vagy kiadta a párt a zászlózatot s akkor a többi házak hatalmas ellentüntetést csináltak zászlótlanságukkal, vagy nem volt kiadva a zászló kitűzés s ez esetben az a 4 zászló sem a lelkesedés szignálására, hanem csak szelvetetés végett volt ki dugva. Ezt persze az udvaron jobban el lehetett volna végezni.

A zászló ügyet tehát nem sikerült tisztáznunk, hanem megmaradt előttünk kínzó problémának. Vagy demonstráció akart lenni a lobogozás? akkor óriási-lag győzött az ellen demonstráció; vagy nem akart demonstráció lenni? — akkor hát mi akart lenni?

Secundo: a zápotjások elmaradása.

Sikerült meginterjúvolni egy lánglelkű itjút, kiből kinttük a zápotjást, s ilyen párbeszédben sikerült a titok fátylát fellebbenteni.

— Uram! akart ön zápotjást hajigálni?
— Ó igen.
— Min mult a dolog?
— A nagyváradi kofa-egyesület teljes üzleti szellem hiányán.
— ???
— Rögtön megérti. Sokad magammal kerestünk zápotjást, de egyet sem leltünk. Csak friss és legfrissebb tojásokat.
— Hallatlan, hogy ilyen mozgalmas politikai időben ez áru cikket nem tartják raktáron.
— Igen! Hallatlan és éppen a miatt maradt el a tüntetés, mert végre is más nem lévén, friss tojásokat vettünk.
— No és mi történt ezekkel a friss tojásokkal?
— Hát az, ami a friss tojásokkal szokott történni.
— Meg ette őket?
— Mind a négyet. Tudja, hónap vége van, arra gondoltam, hogy a tolongásban bizonyára nem fogok trafálni és a tojások kárba mennek, míg ha megeszem, egy sem megy kárba. De elhatároztam, hogy a tojásokat felváltom abczugra, ez biztosan talál!

Ime egy természeti tünemény, mikor a tojásból nem csirke, hanem abczug kell ki. Hanem — csak olyan csirke abczug.

A tüntetés.

Fél hatkor — nem akarunk sokat mondani — de legalább 40 ember tolongott a perronon és három rendőrbiztos. Ezenkívül igen számosan a kiskorúak közül felekezeti és elemi vagy gymnázia-

lis osztály külömbőség nélkül. Külön csoportban állott az ifjuság. Igen csinos fiúk s a rendőrség mégis csunyán nézett rájuk.

A vonat fűtyentett és megállt s feltűnt az egyik kupéban Tisza Kálmán pápaszeme és szakála. Az a pápaszem, mely egész életében sötét volt és az a szakál, melyre politikai életében oly sokat hitelezett a nemzet és ismét egyedüli bizalmi jelzőalag alapnak tekint városunk.

A kupé ajtó megnyílt. Tisza leszállt s eget verő hangon üdvözölték az egybegyűltek szeretve tisztelt képviselőnk, még pedig a dualizmusnak megfelelőleg magyar és német nyelven t. i. éljen és abczug.

Szeretve tisztelt képviselőnk mindkét nemzetiségnek megköszönve a szíves fogadtatást.

A kocsira szállás.

Nem szokás ugyan cibiliben diszsorokat állani, de azért mondhatom, hogy jaj a potrohos embereknek. Mig ugyanis Tisza kocsira ült addig a rendőrség végig tekintett az ácsorgó csapaton s az egyes vonalból kiálló potrohokat könyökkel utasította rendre. Hanem azért sok munkába került, mig végre itt is kicsalt egy gyenge abczugot.

De már ezért a rendőrség sem haragudható, hisz oly szeliden hangzott mint egy szerelmi sóhaj.

Ki kell bontani azt a zászlót.

Hagy lengjen bátran, szabadon. . . .

Az ifjuság nem helyesen tanulta meg ezt a szép verset, mert olyan formán szavalta a zászlót kapott házak előtt, hogy »be kell huzni azt a zászlót, mert különben ők segítenek.«

talban levő egyének, de a független polgárság nagyon gyéren volt képviselve.

Egyenként szállingóztak ki a szabadelvűpárt emberei, azonban sok előkelő szabadelvű férfiú távollétével mutatta meg, hogy semmi ténykedésével nem akar hozzájárulni a Tisza-Bánffy-kliktörvénytelen állásfoglalásuk támogatásához. Számtalan olyan előkelő oszlopos szabadelvű embert tudnánk felmutatni, akít nem láttunk a honboldogító generalis uszály hordozói között.

A perronon összegyűltek a következők:

Beöthy László, Sal Ferencz, Sipos Orbán, Schöplín Agoston, Papp Miklós, dr. Bulyovszky József, Szunyogh Péter, Markovits Antal és Károly, Ertsey Géza, Hlatky Endre, Rutter Emil, Szemes Imre, Kovalszky Károly, Mezey Mihály, dr. Baróthy Ákos, Nyíry György, Hoványi Géza, Szunyogh Lőrán, Szahländer Károly, Pallay Lajos, Mihelli Adolf, dr. Wallner Ödön, Guttman József, Kenéz Sándor, dr. Grósz Albert, dr. Márkus László, Ragány János, Busch Dávid, Hegedüs Géza, Bordé Ferencz, dr. Radó Ignác, dr. Sarkadi Lajos, Laosos János, Szűts István, Fráter Kálmán, Molnár Lajos, Ulman, Izidor, Gábel Jakab, Papp György, dr. Munk Béla, Reinle Gyula, Reismann Mór, dr. Kurländer Ede, Fässy Lajos, Bertsey György, dr. Friedlander Samu, dr. Waldmann Márk, Eszenyi Sándor, Gombay János, Hillinger Lipót, Müller Salamon, Waldmann Lajos, Rozsly Géza, Szondy Vilmos, Landler Ferencz, Schwart Antal stb.

A rendőrség részéről Gerő Ármin és Papolczy Ferencz alkapitányok, Szabó Gábor és Réz Bertalan r. biztosok voltak kirendelve a rend fenntartására.

A szabadelvű pártiaktól jobbra, nagy csoport fiatalság verődött össze, leginkább jogakadémiai hallgatók.

Abczug és éljen.

Pontosan 5 óra 30 perczkor érkezett meg a szeged felől jövő votat, a melyen Tisza Kálmán jött.

Közvetlen a posta-k esi utáni első osztályu kupéban utazott Nagyváradi város országgyűlési képviselője.

Midőn a beteges kinézésű ősz államférfiu kilépett a kocsiból, az ifjuság körében nagy erővel kitört az abczug, a melynek elensúlyozásául a szabadelvű pártiak zajosan éljenztek. Mintegy 50—60 másodperczig ebből a két féle kiáltásból olyan óriási hangzavar keletkezett, a mely nem a legkedvesebb lehetett a kegyelmes ur dobhártyájának.

Gerő Ármin és Papolczy Ferencz alkapi-

Müller Salamon erre megadta magát nem mint ezukros Salamon, hanem mint pék s bevonta vitorlát. Grósz bácsinak sem sikerült az egyezkedés. 50%-ra, hogy legalább az egyik hagy maradjon kint, hát csak bevonta mind a fettőt.

Bertsey György a lázadók között.

Az ifjuság haza felé vonulva megállott a casinó előtt. Bertsey is ott állott — nem azért állott, mintha nem szeretett volna be menni, de hát... Egyszerre jó gondolata támadt. Feljut a kaszinóba és pihegve szól, lázong az ifjuság, rendőrséget kell hívni. A rendőrökért csakugyan telefonáltak, meg is érkeztek azok, de míg Bertseyt megtalálták hiány nélkül, addig a forradalom teljesen hiányzott.

Itt eszembe jut valami.

Egyik hitközség egyhangulag választott rabbit, de egyszer csak egyik hitközségi tag tiltakozni kezd. Rá förmednek, hogy mersz te itt lárméntot csinálni?

— Mbah! mondja a hitsorsos, ha én nem csinálók lárméntot, nem is meghodták volna hogy én ilyen urak khüzi tartozok.

Összefoglalás.

Szeretve tisztelt képviselőnk a körülményekhez képest — jól érzi magát.

tányok szaladgáltak is az ifjuság körül s igyekeztek a jogászokat kirekeszteni a perronból, az utcára. Ennek a böles intézkedésnek aztán meglett az a következménye, hogy mire Tisza kijutott az utcán váró kocsihoz, az ifjuság már ott abczugolhatta.

A polgármester üdvözlése.

A nagy tolongásban végre az ősz generalis az éljenző tömegben keresztül a polgármesterhez jutott. Dr. Bulyovszky József üdvözölte.

Nagyváradi város közönsége nevében legnagyobb örömmel, hazafias lelkesedéssel üdvözölte Nagyváradi város országgyűlési képviselőjét a város falai között. Kellemes — ugymond — mindenkor, ha itt időzik, most különösen az, mikor a téli hideg daczára eljött, hogy aggodalommal telt választóit megnyugtassa. Mély hála és őszinte ragaszkodással üdvözli Tiszát.

Pár szó válasz.

Tisza Kálmán rövid pár szóval válaszolt s viszonzta az üdvözlést. Köszönetet mondotta fogadtatásért.

— Adja az Isten — ugymond, — hogy megludjam nyugtatni aggodalmaira nézve választóimat, az általam elmondott igazságokkal.

Mikor kiért a kocsihoz, a fiatalság ismét rögtönzött egy kis ártatlan tüntetést, néhány abczugba fojtotta hazafiui aggoalmát.

Dr. Bulyovszky József polgármesterrel a város díszfogatóba szállva, s a többi kocsik által kísérve behajtatott a Casinóba.

A város díszítése.

A szabadelvűpárt szombati ülésén Gábel Jakab forszírozta, hogy a polgárság lobogózza fel a házakat.

Hát ennek megis volt tegnap a csufosan fényes eredménye.

Az egész városban alig 8—10 házon van illetve volt lobogó. És pedig:

Ujvárosban: a Sas, a Nagyváradi Takarékpénztár épülete és Mezey Mihály házán;

Olasziban a Magyar Király, Guttmana József házán, Széchenyi szállodán, Hlatky Endrénél, dr. Grósz Albertnél, Müller Salamonnál és a Schwarz-féle háznál.

A Széchenyi szállodáról, dr. Grosz-házról és a Müller házáról azonban még tegnap kora este bevonták a nemzeti lobogókat.

Ennyire zsugorodott össze a nagy lelkesedés.

A Casinóban.

Mint már fentebb említettük, Tisza Kálmán első sorban a Casinóba hajtatott, a hova a fogadtatásra megjelent választók jórésze elkísérte.

A Casinó előtt sok nép verődött össze s itt is megabczugolták Tiszát.

A Casinóban csakhamar köréje csoportosultak: Szász Ágoston, Cziffra Gerő, dr. Beöthy László Wertheimstein Alfréd, Szabó József, Örtley Kálmán s még többen és kedélyes társalgást kezdett velük az öreg kegyelmes ur.

A jogakadémia őrizet alatt.

Míg Tisza Kálmán a Casinóban volt, a jogakadémián az ifjusági segélyegylet ülésezett. A fejét vesztett rendőrség valósággal zár alá vette jogakadémia épületét.

A közeli sikátorokban csapatosan voltak a rendőrök felállítva, elbujtatva, hogy ha a jogászfifuság tüntetni akarna, mindjárt kéznél legyen.

Ez a tulbuzgó intézkedés nem bizonyult helyén valónak.

A rendőrség „tapintata”.

A rendőrség elvesztette a fejét; annyira megijedt a jogászok abczugjaitól, hogy a Casinó-

nóban az ablakból lesték, miként lehetne az öreg Tiszát ellopni a főispán lakására.

Egy szerintük kedvező pillanatban aztán beszállott a kocsiba s elhajtatott a főispánhoz vacsorára.

A jogász ifjuság néhány abczugot most is küldött utánna; erre a rendőrség elfogott és bekísért egy jogászt, már előzőleg pedig a pályaudvaron már egy kereskedő segédet tartóztatott le.

Szóval a rendőrség valósággal agyon volt ijjedve, minden ok nélkül.

A beszámoló és bankett.

Tisza Kálmán ma kedden délelőtt 11 órakor tartja meg beszámoló beszédjét a Fekete Sas nagytermében.

Hlatky Endre, a nagyváradi szabadelvű párt elnöke fogja felkérni Tisza Kálmánt, hogy beszédét tartsa meg.

Déli 1 órakor a Sas nagytermében társas, ebéd lesz az ünnepeit tiszteletére, étlap szerint.

Az ebéden az első felköszöntőt Pallay Lajos mondja Tisza Kálmánra.

A második tósztot báró Bánffy Dezsőre dr. Márkus László mondja.

A harmadik hivatalos szónok Hlatky Endre lesz, az országos szabadelvű pártot fogja dícsőíteni.

Dr. Friedländer Samu a vendégekre mond pohárköszöntőt.

Ennyi a hivatalos tósztt, de lesz ezenkívül még elég dicsérida.

A nagyváradi szabadelvűpárt „hó-dolata”.

A nagyváradi szabadelvűpárt, mint már írtuk, még külön írásban is biztosítani kívánja rendőrileg őrizet szerettét képviselőnket bizalmáról.

Ma nyújtja át egy küldöttség élén Hlatky Endre a nemzetiszin szalaggal átkötött bizalmi iratot. Ehhez a nyilatkozathoz pedig jobban illett volna a fekete-sárga szallag.

A bizalmi nyilatkozat szövege a következő:

Kegyelmes Urunk!

Szeretett képviselőnk!

Rendkívüli idők rendkívüli intézkedéseket szülnék. Ez az oka, hogy a nagyváradi szabadelvű párt tisztelettel alólírott nagy választmánya a folyó évi december hó 17-én tartott üléséből indítatva érezte magát arra, mikép a nagyváradi szabadelvű párt egészének szívében élő és soha egy pillanatig sem lankadó határtalan bizalmának, melylyel böles vezére és szeretett képviselője: Kegyelmességed iránt viseltetik, újból kifejezést adjon.

Nem félreértés, nem is a megrendült bizalom megszilárdítása miatt tartotta tehát a tisztelettel alólírott párt választmány szükségnek a bizalomnak külső manifesztációját, hanem a mai rendkívüli és sajnálatos politikai helyzetben kereste és találta meg az indító okot arra, hogy a bizalmának körén kívül eső világgal szemben is dokumentálja mint érez egyútt a nagyváradi szabadelvű párt választott képviselőjével és hogy annak irányt jelző politikai tevékenységét helyesli és az ország igaz érdekével összhangzónak tartja.

Igy értettük és így kérjük szeretett képviselőnk bizalmunk ezen újabb megnyilatkozását fogadni azon őszinte kijelentésünk kapcsán, hogy a nagyváradi szabadelvű párt és Kegyelmességed politikai multjából fakadó bölesége erős vára leszen a paczifikációnak, ha lehet a küzdelemnek, ha kell.

A nagyváradi szabadelvűpárt nagy választmányának 1898. évi december hó 17-én tartott üléséből.

Dr. Sarkadi Lajos,

pártjegyző

Hlatky Endre,

pártelnök.

A megyei szabadelvűpárt gyűlése.

A biharmegyei szabadelvű párt tegnap délután tartott ülésében foglalkozott Tisza Kálmán beszámolójával is.

Hegyesi Márton indítványára elhatározták, hogy a következő üdvözlő iratot nyújtják át Tisza Kálmának:

Nagyméltóságú *Bánffy* Dezső miniszterelnök
urnak

Budapesten.

A biharmegyei szabadelvű párt mai napon tartott közgyűlésében egyhangulag kijelentette, hogy az országgyűlési ellenzéki pártoknak azon erőszakos eljárását, miként a törvényes állapotok biztosítására szükséges törvények megalkotását gátolja, s azáltal hazánkat, alkotmányunkat a jövő évi január 1-től fogva legalább egy időre törvényen kívüli állapotra kényszeríti, — mint meggondolatlant, hazafiatalit elítéli és elítéli pártunk azon volt tagjainak eljárását is, kik zászlójukat most elhagyva, ezen lépések által akarva, nem akarva, a kisebbség célzatait látszanak támogatni. Elhatározta továbbá, hogy Nagyméltóságod eddigi hazafias törekvését mindenben támogatja és biztosítja Nagyméltóságodat törhetetlen ragaszkodásáról, átlévéen hatva azon meggyőződéstől, hogy hazánk nehez helyzetében csak is Nagyméltóságod által követett uton lehet a parlamentarizmus elvét a jövőre nézve biztosítani.

Kelt Nagyváradon, Biharmegye szabadelvű pártjának 1898. decz. 19. napján tartott közgyűlésében.

Szunyogh Péter,
párt-elnök.

Tüntetés.

Este a jogászok rendes gyülekező helyükön a kaszinóval szemben gyülekeztek.

Ez nem tetszett a rendőröknek s *Papoczy* rendőr alkapitány parancsára nem a legbarátságosabb módon felszólították a jogászokat, hogy távozzanak.

Ekkor történt, hogy az egyik joghallgató elkiáltotta magát, hogy abezug Tisza, mire két András karon esipte s daczára annak, hogy *magát azonnal igazolta*, a rendőrség felé kísérték.

Ott a kis hid körül azonban elbocsájtották.

A rendőrség ezen tapintatlan eljárásának a természetes következménye az volt, hogy az ifjuság a tüntetést nemcsak nem hagyta abba, hanem ezután mind sürűbben felhangzott az *abezug*.

Később azután még három hasonló letartóztatás történt, két rendőr karonfogott egy-egy jogászt s ezek hiába igazolták magukat a jogász igazoló jegyeikkel, a rendőrség felé hurczolták. A Kis-hid tájékán azonban mind a hármukat is szabadon bocsájtották.

Az ifjuság ezen rendőri basáskodást látva nagy abezugolás között eloszlott, úgy hogy mikor Tisza eltávozott a kaszinóból csendes volt minden.

Népgyűlés N.-váradon és Tisza ellen.

A nagyváradai 48-as párt vasárnap tartott értekezletén szóba jött *Tisza* Kálmánnak mai beszámolója s ezzel kapcsolatosan *Hlatky* Endrének, a szabadelvűpárt elnökének szokatlanul éles beszéde, melyet szombaton tartott a párt értekezletén. Nagyon zokon vette a 48-as párt, hogy *Hlatky* Endre ebben a beszédben olyan kiméltlenül támadta az ellenzéket. — A *Bertsey* indítványáról is szó

volt s azt nem is titulázták másnak, mint *szolgalelkűségnek*.

Fontosabb ennél, hogy a közeli napokban egy nagyobb szabású népgyűlésre van Nagyváradon kilátásunk, a melyen *Kossuth* Ferencz, *Barabás* Béla és a függetlenségi pártnak még több jelesse jönne le Nagyváradra.

Kossuth Ferencz már levelezésben is van a párt nagyváradai vezetőségével.

A népgyűlés természetesen a *Tisza* Kálmán által benyújtott alkotmányt tipró ex-lex ellen irányul.

A kolozsvári ellenzéki választók karácsonyi nagygyűlése.

A kolozsvári ellenzék vezetői, — mint ottani levelezőnk értesít — f. hó 18-ikán értekezletre gyűltek egybe, hogy egy, a mostani politikai viszonyokkal foglalkozó nagygyűlés tartására vonatkozólag határozzanak. Az értekezleten megjelent ellenzéki választók — mint hírlük — abban állapodtak meg, hogy ezen nagygyűlést karácsony másodnapján, f. hó 26-án tartják meg s felkérlik *Apponyi* Albert gróft és *Bartha* Miklóst, a kolozsváriak volt képviselőjét, hogy e gyűlésen beszéljenek a mostani politikai helyzetről, hogy így minél impozánsabb módon dokumentálják azon visszatetszést, melylyel az erdélyi részek minden független, hazáját szerető polgára fogadta a kormány erőszakos, törvényellenes viselkedését. A kolozsvári választóközönség nagy érdeklődéssel várja a Magyarország alkotmányos jogait védő ellenzék két kimagasló vezérférfiának megnyilatkozását.

ORSZÁGGYÜLÉS.**A képviselőház ülése.**

Budapest, decz. 19.

Az öreg *Madarász* József elnököt.

Több elnöki bejelentés után megindult a vita az elnökválasztás ügyében.

Pártatlan elnök kell.

Elsőnek *Kossuth* Ferencz szólalt fel.

Mielőtt az elnökválasztásra tér a Ház, szükséges az okokat is mérlegelni, melyek az elnök válságát okozták. Beteg az elnökségi intézmény, szerencse, hogy a korelnök egészséges. Beteg igazi közállapotunk, beteg a választási jog, a személyes szabadság és minden szabadságunk. Az elnök lemondó levele egyenes vád a kormány ellen.

Most zaj támadt. *Pulszky* Ágost *Bánffy* hoz meg s vele sugdolódzik.

— Menjenek a Lloydba konferenciázni! kiáltották a szélsőbalon.

Kossuth Ferencz: Nem engedheti meg, hogy döntő befolyást gyakoroljanak az elnökre párt szempontból, nem engedhető meg, hogy az elnök részrehajló legyen (Helyeslés jobbról és balról) és hogy más gyakorlatot kövessen az elnök, mint a milyen a 30 éves gyakorlat volt (Zajos helyeslés balról.) A Fejérváry eset megmutatta mire vált a tanácskozás mikor az elnök úgy vezette, a hogy nem való s mily bámulatos gyorsan lecsillapodott a szenvedély, mikor a másik elnök a pártatlan igazságszolgáltatás terére lépett. Abból, hogy a többség az erőszakosságáról ismert belügyminisztert jelöli az elnökségre, azt lehet következtetni, hogy elakarnak térni attól a gyakorlattól melyet 30 év óta minden elnök követett. Szólván a kisebbség jogairól, azt mondja:

Azt emlegetik, hogy baj lenne ha a kisebbség akarata érvényesülne, de még nagyobb baj az, hogy fölhatalmazzák előre a kormányt törvényszegésre. (Ugy van a baloldalon) A háznak legszentebb jogát, a szabadságnak és az alkotmányosságnak alapföltételeit, a törvényes adó és ujoncz behajtást akarja megtámadni a kormány és a többségnek egy

nagy része azt helyesli. Miért? Csupán csak azért, mert a többségnek báró *Bánffy* Dezső t. miniszterelnök ur lett az ideáljává. Végül indítványozza:

Mondja ki a Ház, hogy elvárja azt, hogy a megválasztandó elnök a Ház szabályait minden arányban helyesen, pártatlanul fogja alkalmazni, abban a szellemben, a melyben a képviselőház 30 évi gyakorlatának megfelel és pedig annál inkább, a legujabban olyan tények jutottak köztudomásra, a melyekben a kormány megtámadása foglaltatik.

A szónokot üdvözlöttek.

Pulszkyéknak más kell.

Pulszky Ágost: T. Ház! (Nagy zaj balfelől.) *Kossuth* igen tisztelt képviselő ur igen helyes előzményekből kiindulva, nem arra concludált, hogy válasszunk tehát elnököt sans phrase, hanem egy határozati javaslatot nyújtott be, a melynek tekintetében mindenestre már előre maga is gondolhatta, hogy minthogy az politikai mozzanatokkal van összekötve, az az elnökválasztás rögtöni eszközlését, a mely azt hiszem, a Háznak minél nagyobb és sürgősebb szüksége, valamivel elodázza és lehetetlenné teszi azt, hogy azon politikai tekintetek elől kitérjünk. Az előzményekből igen sokban meg egyezünk az igen tisztelt képviselő urral. Hogy az elnökválasztásnak szabadnak kell lenni, hogy az elnöknek részrehajlatlanul kell a ház szabályokat kezelni és azoknak paragrafusait megtartani s mint azok értelmezendők és a mint a házszabályok szövege azt megállapítja.

Polczner Jenő: Nem értelmezendők! A mint megvannak írva.

Pulszky: Igen, a mint a házszabályok meg vannak írva, ezek olyan tételek, (Felkiáltások balfelől: Hát Szilágyi nem így kezelte? Zaj.) a melyek mindegyikét, azt hiszem, a Ház minden tagja aláírja. De ezen tételek egyáltalában nincsenek összhangban azon határozati javaslatokkal, a melyet az igen tisztelt képviselő ur elénk terjesztett, sem azon politikai indokolással, a melyet a helyzetre nézve a maga részéről felállított és a melyről, azt hiszem, nem is várhatja, hogy ezen indokolást — de igazság szerint nem is tehető, a t. Ház többsége elfogadja. Mert mi áll ezen indokolásban? Ő mindenekelőtt a jelen szituáció bajait festi. Kétségtelen, a jelen szituációban vannak bajok. Az komoly krízisre mutat, hogy a Ház elnöksége leköszönt. (Zaj. Miért köszönt le?) Kérem, mindjárt fogok erről szólni és ennek következtében a ház, mielőtt tanácskozásait folytathatná, saját constitutiójára szorul tulajdonképpen. De már az okokkal, a melyek erre vonatkoznak, azt hiszem, nem czélszerű a jelen pillanatban behatóbban foglalkozni. A Ház leköszönt elnöke nagyon óvakodott attól, hogy lemondó levele, amellyel a Ház egészéhez intézett, olyanokat foglaljon magában, a melyek a Ház bármely részére árnyékot vethessenek és azt hiszem, hogy azon tisztelet és kegyelet, a melyet mindnyáján a Ház volt elnökének magatartása iránt éreztünk, nem az sérti, aki a levelet úgy értelmezi, a hogy az írva volt és a hogy annak írva kellett is lennie, azon szempontból, hogy az elnöki részrehajlatlanság még ebben az emnenczuációban is fentartassék, hanem sérti az, aki úgy értelmezi, mint a mely értelmezés ezen levélnek pártpolitikai jelentőséget adna. Mi minden kijelentést, a mely az elnöki székéből jött, tisztelettel fogadtunk. Mi minden esetre — erre nézve hivatkozhatom a multa, hivatkozhatom a Ház többségének állandó traditióira, respektáltuk minden körülmények között a szólásszabadságot. (Helyeslés jobbfelől.) És így nem a mi cselekményeinkre vonatkozólag konstatáltatott ünnepélyesen néhány nappal ezelőtt az elnöki székéből, hogy a Ház szólásszabadságán súlyos sérelem ejtetett.

En nem hivatkoztam volna ezen esetre, ha a képviselő ur nem hivatkozott volna reá és a Ház érzelmeivel és jegyzőkönyvében is hivatalosan kifejezett érzelmeivel összhangban nem álló következtetést nem vont volna le. És ámbár az önök felfogásával talán nem egyezik meg az, hogy egy olyan férfi iránt, aki végtére e pártnak se nem használhat, se nem árthat, akinek hivatalos állása megszűnt, a kellő kegyelet és az utólagos tisztelet adóját le

talban levő egyének, de a független polgárság nagyon gyéren volt képviselve.

Egyenként szállingóztak ki a szabadelvű-párt emberei, azonban sok előkelő szabadelvű férfi távollétével mutatta meg, hogy semmi ténykedésével nem akar hozzájárulni a Tisza-Bánffy-klíkk törvénytelen állásfoglalásuk támogatásához. Számátalan olyan előkelő oszlopos szabadelvű embert tudnánk felmutatni, akit nem láttunk a honboldogító generalis uszály hordozói között.

A perronon összegyűltek a következők:

Beöthy László, Sal Ferencz, Sipos Orbán, Schöpflin Ágoston, Papp Miklós, dr. Bulyovszky József, Szunyogh Péter, Markovits Antal és Károly, Ertsey Géza, Hlatky Endre, Rutter Emil, Szemes Imre, Kovalszky Károly, Mezey Mihály, dr. Baróthy Ákos, Nyíry György, Hoványi Géza, Szunyogh Lőrán, Szahländer Károly, Pallay Lajos, Mihelji Adolf, dr. Wallner Ödön, Guttmann József, Kenéz Sándor, dr. Grósz Albert, dr. Márkus László, Ragány János, Busch Dávid, Hegedüs Géza, Bordé Ferencz, dr. Radó Ignác, dr. Sarkadi Lajos, Laoasos János, Szűts István, Fráter Kálmán, Molnár Lajos, Ulman, Izidor, Gábel Jakab, Papp György, dr. Munk Béla, Reinle Gyula, Reismann Mór, dr. Kurländer Ede, Fássy Lajos, Bertsey György, dr. Friedlander Samu, dr. Waldmann Márk, Eszenyi Sándor, Gombay János, Hillinger Lipót, Müller Salamon, Waldmann Lajos, Rozsly Géza, Szondy Vilmos, Landler Ferencz, Schvartz Antal stb.

A rendőrség részéről Gerő Armin és Papolczy Ferencz alkapitányok, Szabó Gábor és Réz Bertalan r. biztosok voltak kirendelve a rend fenntartására.

A szabadelvű pártiaktól jobbra, nagy csoport fiatalság verődött össze, leginkább jogakadémiai hallgatók.

Abczug és éljen.

Pontosan 5 óra 30 perczkor érkezett meg a szeged felől jövő votat, a melyen Tisza Kálmán jött.

Közvetlen a posta-k esi utáni első osztályú kupéban utazott Nagyváradi város országgyűlési képviselője.

Midőn a beteges kinézésű ősz államférfiu kilépett a kocsiból, az ifjuság körében nagy erővel kitört az abczug, a melynek elensúlyozásául a szabadelvű pártiak zajosan éljenztek. Mintegy 50—60 másodperczig ebből a két féle kiáltásból olyan óriási hangzavar keletkezett, a mely nem a legkedvesebb lehetett a kegyelmes ur dobhártyájának.

Gerő Armin és Papolczy Ferencz alkapi-

Müller Salamon erre megadta magát nem mint czukros Salamon, hanem mint pék s bevonta vitorlát, Grósz bácsinak sem sikerült az egyezkedés, 50%-ra, hogy legalább az egyik hagy maradjon kint, hát csak bevonta mind a kettőt

Bertsey György a lázadók között.

Az ifjuság haza felé vonulva megállott a casinó előtt. Bertsey is ott állott — nem azért állott, mintha nem szeretett volna be menni, de hát... Egyszerre jó gondolata támadt. Felfut a kaszinóba és pihegve szól, lázong az ifjuság, rendőrséget kell hívni. A rendőrökért csakugyan telefonáltak, meg is érkeztek azok, de míg Bertseyt megtalálták hiány nélkül, addig a forradalom teljesen hiányzott.

Itt eszembe jut valami.

Egyik hitközség egyhangulag választott rabbit, de egyszer csak egyik hitközségi tag tiltakozni kezd. Rá förmednek, hogy mersz te itt lármentot csinálni?

— Mbab! mondja a hitsorsos, ha én nem csinállok lármentot, nem is meghodták volna hogy én ilyen urak khüzi tartozok.

Összetoglalás.

Szeretve tisztelt képviselők a körülményekhez képest — jól érzi magát.

Köby.

tányok szaladgáltak is az ifjuság körül s igyekeztek a jogászokat kirekeszteni a perronból, az utcára. Ennek a bölcs intézkedésnek aztán meglett az a következménye, hogy mire Tisza kijutott az utcán váró kocsihoz, az ifjuság már ott abczugolhatta.

A polgármester üdvözlése.

A nagy tolongásban végre az ősz generalis az éljenző tömegben keresztül a polgármesterhez jutott. Dr. Bulyovszky József üdvözölte.

Nagyvárad város közönsége nevében legnagyobb örömmel, hazafias lelkesedéssel üdvözölte Nagyváradi város országgyűlési képviselőjét e város falai között. Kellemes — ugymond — mindenkor, ha itt időzik, most különösen az, mikor a téli hideg daczára eljött, hogy aggodalommal telt választóit megnyugtassa. Mély hála és őszinte ragaszkodással üdvözli Tiszát.

Pár szó válasz.

Tisza Kálmán rövid pár szóval válaszolt s viszonzta az üdvözlést. Köszönetet mondotta fogadtatásért.

— Adja az Isten — ugymond, — hogy megludjam nyugtatni aggodalmaira nézve választóimat, az állalam elmondott igazságokkal.

Mikor kiért a kocsihoz, a fiatalság ismét rögtönzött egy kis ártatlan tüntetést, néhány abczugba fojtotta hazafiui aggoalmát.

Dr. Bulyovszky József polgármesterrel a város díszfogatába szállva, s a többi kocsik által kísérve behajtatott a Casinóba.

A város díszítése.

A szabadelvűpárt szombati ülésén Gábel Jakab forszírozta, hogy a polgárság lobogozza fel a házakat.

Hát ennek megis volt tegnap a csufosan fényes eredménye.

Az egész városban alig 8—10 házon van illetve volt lobogó. És pedig:

Ujvárosban: a Sas, a Nagyváradi Takarékpénztár épülete és Mezey Mihály házán;

Olasziban a Magyar Király, Guttmann József házán, Széchenyi szállodán, Hlatky Endrénél, dr. Grósz Albertnél, Müller Salamonnál és a Schwarz-féle háznál.

A Széchenyi szállodáról, dr. Grosz-házról és a Müller házáról azonban még tegnap kora este bevonták a nemzeti lobogókat.

Ennyire zsugorodott össze a nagy lelkesedés.

A Casinóban.

Mint már fentebb említettük, Tisza Kálmán első sorban a Casinóba hajtatott, a hova a fogadtatásra megjelent választók jórésze elkísérte.

A Casinó előtt sok nép verődött össze s itt is megabczugolták Tiszát.

A Casinóban csakhamar köréje csoportosultak: Szász Ágoston, Cziffra Gerő, dr. Beöthy László Wertheimstein Alfréd, Szabó József, Örléy Kálmán s még többen és kedélyes társalgást kezdett velük az öreg kegyelmes ur.

A jogakadémia őrizet alatt.

Mig Tisza Kálmán a Casinóban volt, a jogakadémián az ifjusági segélyegylet ülésezett. A fejét vesztett rendőrség valósággal zár alá vette jogakadémia épületét.

A közeli sikátorokban csapatosan voltak a rendőrök felállítva, elbujtatva, hogy ha a jogászfifuság tüntetni akarna, mindjárt kéznél legyen.

Ez a tulbuzgó intézkedés nem bizonyult helyén valónak.

A rendőrség „tapintata“.

A rendőrség elvesztette a fejét; annyira megijedt a jogászok abczugjaitól, hogy a Casi-

nóban az ablakból lesték, miként lehetne az öreg Tiszát ellopni a főispán lakására.

Egy szerintük kedvező pillanatban aztán beszállott a kocsiba s elhajtatott a főispánhoz vacsorára.

A jogász ifjuság néhány abczugot most is küldött utánna; erre a rendőrség elfogott és bekísért egy jogászt, már előzőleg pedig a pályaudvaron már egy kereskedő segédet tartóztatott le.

Szóval a rendőrség valósággal agyon volt ijjedve, minden ok nélkül.

A beszámoló és bankett.

Tisza Kálmán ma kedden délelőtt 11 órakor tartja meg beszámoló beszédjét a Fekete Sas nagytermében.

Hlatky Endre, a nagyváradi szabadelvű párt elnöke fogja felkérni Tisza Kálmánt, hogy beszédét tartsa meg.

Déli 1 órakor a Sas nagytermében társas. ebéd lesz az ünnepeit tiszteletére, étlap szerint.

Az ebéden az első felköszöntőt Pallay Lajos mondja Tisza Kálmánra.

A második tósztot báró Bánffy Dezsőre dr. Márkus László mondja.

A harmadik hivatalos szónok Hlatky Endre lesz, az országos szabadelvű pártot fogja dicsőíteni.

Dr. Friedländer Samu a vendégekre mond pohárköszöntőt.

Ennyi a hivatalos tószot, de lesz ezenkívül még elég dicséridáda.

A nagyváradi szabadelvűpárt „hó-dolata.“

A nagyváradi szabadelvűpárt, mint már irtuk, még külön írásban is biztosítani kívánja rendőrileg őrizet szeretett képviselőnket bizalmáról.

Ma nyújtja át egy küldöttség élén Hlatky Endre a nemzetiszin szalaggal átkötött bizalmi iratot. Ehhez a nyilatkozathoz pedig jobban illett volna a fekete-sárga szalag.

A bizalmi nyilatkozat szövege a következő:

Kegyelmes Urunk!

Szeretett képviselőnk!

Rendkívüli idők rendkívüli intézkedéseket szülnek. Ez az oka, hogy a nagyváradi szabadelvű párt tisztelettel alólírott nagy választmánya a folyó évi december hó 17-én tartott üléséből indítatva érezte magát arra, mikép a nagyváradi szabadelvű párt egészének szívében élő és soha egy pillanatig sem lankadó határtalan bizalmának, melylyel bölcs vezére és szeretett képviselője: Kegyelmességed iránt viseltetik, újból kifejezést adjon.

Nem félreértés, nem is a megrendült bizalom megszilárdítása miatt tartotta tehát a tisztelettel alólírott párt választmány szükségesnek a bizalomnak külső manifesztációját; hanem a mai rendkívüli és sajnálatos politikai helyzetben kereste és találta meg az indító okot arra, hogy a bizalmának körén kívül eső világgal szemben is dokumentálja mint érez együtt a nagyváradi szabadelvű párt választott képviselőjével és hogy annak irányt jelző politikai tevékenységét helyesli és az ország igaz érdekével összhangzónak tartja.

Igy értettük és így kérjük szeretett képviselőnk bizalmunk ezen újabb megnyilatkozását fogadni azon őszinte kijelentésünk kapcsán, hogy a nagyváradi szabadelvű párt és Kegyelmességed politikai multjából fakadó bölcsessége erős vára leszen a paczifikáczióknak, ha lehet a küzdelemnek, ha kell.

A nagyváradi szabadelvűpárt nagy választmányának 1898. évi december hó 17-én tartott üléséből.

Dr. Sarkadi Lajos,
pártjegyző

Hlatky Endre,
pártelnök.

A megyei szabadelvűpárt gyűlése.

A biharmegyei szabadelvű párt tegnap délután tartott ülésében foglalkozott Tisza Kálmán beszámolójával is.

Hegyesi Márton indítványára elhatározták, hogy a következő üdvözlő iratot nyújtják át Tisza Kálmának:

Nagyméltóságú *Bánffy* Dezső miniszterelnök urnak
Budapesten.

A biharmegyei szabadelvű párt mai napon tartott közgyűlésében egyhangulag kijelentette, hogy az országgyűlési ellenzéki pártoknak azon erőszakos eljárását, miként a törvényes állapotok biztosítására szükséges törvények megalkotását gátolja, s azáltal hazánkat, alkotmányunkat a jövő évi január 1-től fogva legalább egy időre törvényen kívüli állapotra kényszeríti, — mint meggondolatlan, hazafiatlant elítéli és elítéli pártunk azon volt tagjainak eljárását is, kik zászlójukat most elhagyva, ezen lépésök által akarva, nem akarva, a kisebbség célzatait látszanak támogatni. Elhatározta továbbá, hogy Nagyméltóságod eddigi hazafias törekvését mindenben támogatja és biztosítja Nagyméltóságodat törhetetlen ragaszkodásáról, átléven hatva azon meggyőződéstől, hogy hazánk nehéz helyzetében csak is Nagyméltóságod által követett uton lehet a parlamentarizmus elvét a jövőre nézve biztosítani.

Két Nagyváradon, Biharmegye szabadelvű pártjának 1898. decz. 19. napján tartott közgyűlésében.

Szanyogh Péter,
párt-elnök.

Tüntetés.

Este a jogászok rendes gyülekező helyükön a kaszinóval szemben gyülekeztek.

Ez nem tetszett a rendőröknek s *Papoleczy* rendőr alkapitány parancsára nem a legbarátságosabb módon felszólították a jogászokat, hogy távozzanak.

Ekkor történt, hogy az egyik joghallgató elkiáltotta magát, hogy abezug Tisza, mire két András karon csipte s daczára annak, hogy magát azonnal igazolta, a rendőrség felé kísérték.

Ott a kis hid körül azonban elbocsájtották.

A rendőrség ezen tapintatlan eljárásának a természetes következménye az volt, hogy az ifjuság a tüntetést nemcsak nem hagyta abba, hanem ezután mind sürűbben felhangzott az *abezug*.

Később azután még három hasonló letartóztatás történt, két rendőr karonfogott egy-egy jogászt s ezek hiába igazolták magukat a jogász igazoló jegyeikkel, a rendőrség felé hurczolták. A Kis-hid tájékán azonban mind a hármukat is szabadon bocsájtották.

Az ifjuság ezen rendőri basáskodást látva nagy abezugolás között eloszlott, úgy hogy mikor Tisza eltávozott a kasszinóból csendes volt minden.

Népgyűlés N.-váradon és Tisza ellen.

A nagyváradai 48-as párt vasárnap tartott értekezletén szóba jött *Tisza* Kálmának mai beszámolója s ezzel kapcsolatosan *Hlatky* Endrének, a szabadelvűpárt elnökének szokatlanul éles beszéde, melyet szombaton tartott a párt értekezletén. Nagyon zokon vette a 48-as párt, hogy *Hlatky* Endre ebben a beszédben olyan kiméletlenül támadta az ellenzéket. — A *Bertsey* indítványáról is szó

volt s azt nem is titulázták másnak, mint *szolgalelkűségnek*.

Fontosabb ennél, hogy a közeli napokban egy nagyobb szabású népgyűlésre van Nagyváradon kilátásunk, a melyen *Kossuth* Ferencz, *Barabás* Béla és a függetlenségi pártnak még több jelesse jönne le Nagyváradra.

Kossuth Ferencz már levelezésben is van a párt nagyváradai vezetőségével.

A népgyűlés természetesen a *Tisza* Kálmán által benyújtott alkotmányt tipró ex-lex ellen irányul.

A kolozsvári ellenzéki választók karácsonyi nagygyűlése.

A kolozsvári ellenzék vezetői, — mint ottani levelezőnk értesít — f. hó 18-ikán értekezletre gyűltek egybe, hogy egy, a mostani politikai viszonyokkal foglalkozó nagygyűlés tartására vonatkozólag határozzanak. Az értekezleten megjelent ellenzéki választók — mint hírlik — abban állapodtak meg, hogy ezen nagygyűlést karácsony másodnapján, f. hó 26-án tartják meg s felkéri *Apponyi* Albert gróft és *Bartha* Miklóst, a kolozsváriak volt képviselőjét, hogy e gyűlésen beszéljenek a mostani politikai helyzetről, hogy így minél impozánsabb módon dokumentálják azon visszatetszést, melylyel az erdélyi részek minden független, hazáját szerető polgára fogadta a kormány erőszakos, törvényellenes viselkedését. A kolozsvári választóközönség nagy érdeklődéssel várja a Magyarország alkotmányos jogait védő ellenzék két kimagasló vezérférfijának megnyilatkozását.

ORSZÁGGYÜLÉS.**A képviselőház ülése.**

Budapest, decz. 19.

Az öreg *Madarász* József elnökölt. Több elnöki bejelentés után megindult a vita az elnökválasztás ügyében.

Pártatlan elnök kell.

Elsőnek *Kossuth* Ferencz szólalt fel.

Mielőtt az elnökválasztásra tér a Ház, szükséges az okokat is mérlegelni, melyek az elnök válságát okozták. Beteg az elnökségi intézmény, szerencse, hogy a korelnök egészséges. Beteg igazi közállapotunk, beteg a választási jog, a személyes szabadság és minden szabadságunk. Az elnök lemondó levele egyenes vád a kormány ellen.

Most zaj támadt. *Pulszky* Ágost *Bánffy*hoz megy s vele sugdolózik.

— Menjenek a Lloydba konferenciázni! kiáltották a szélsőbalon.

Kossuth Ferencz: Nem engedheti meg, hogy döntő befolyást gyakoroljanak az elnökre pártszempontból, nem engedhető meg, hogy az elnök részrehajló legyen (Helyeslés jobbról és balról) és hogy más gyakorlatot kövessen az elnök, mint a milyen a 30 éves gyakorlat volt (*Zajos* helyeslés balról.) A *Fejérváry* eset megmutatta mire vált a tanácskozás mikor az elnök úgy vezette, a hogy nem való s mily bámulatos gyorsan lecsillapodott a szenvedély, mikor a másik elnök a pártatlan igazságszolgáltatás terére lépett. Abból, hogy a többség az erőszakosságáról ismert belügyminisztert jelöli az elnökségre, azt lehet következtetni, hogy elakarnak térni attól a gyakorlattól melyet 30 év óta minden elnök követett. Szólván a kisebbség jogairól, azt mondja:

Azt emlegetik, hogy baj lenne ha a kisebbség akarata érvényesülne, de még nagyobb baj az, hogy fölhatalmazzák előre a kormányt törvényszegésre. (Ugy van a baloldalon) A háznak legszentebb jogát, a szabadságnak és az alkotmányosságának alapföltételeit, a törvényes adó és újoncz behajtást akarja megtámadni a kormány és a többségnek egy

nagy része azt helyesli. Miért? Csupán csak azért, mert a többségnek báró *Bánffy* Dezső t. miniszterelnök ur lett az ideáljává. Végül indítványozza:

Mondja ki a Ház, hogy elvárja azt, hogy a megválasztandó elnök a Ház szabályait minden arányban helyesen, pártatlanul fogja alkalmazni, abban a szellemben, a melyben a képviselőház 30 évi gyakorlatának megfelel és pedig annál inkább, a legujabban olyan tények jutottak köztudomásra, a melyekben a kormány meglámadása foglaltatik.

A szónokot üdvözlötték.

Pulszkyéknak más kell.

Pulszky Ágost: T. Ház! (Nagy zaj balfelől.) *Kossuth* igen tisztelt képviselő ur igen helyes előzményekből kiindulva, nem arra concludált, hogy válasszunk tehát elnököt sans phrase, hanem egy határozati javaslatot nyújtott be, a melynek tekintetében mindenestre már előre maga is gondolhatta, hogy minthogy az politikai mozzanatokkal van összekötve, az az elnökválasztás rögtöni eszközését, a mely azt hiszem, a Háznak minél nagyobb és sürgősebb szüksége, valamivel elodázza és lehetetlenné teszi azt, hogy azon politikai tekintetek elől kitérjünk. Az előzményekből igen sokban megegyezünk az igen tisztelt képviselő urral. Hogy az elnökválasztásnak szabadnak kell lenni, hogy az elnöknek részrehajlatlanul kell a ház szabályokat kezelni és azoknak paragrafusait megtartani s mint azok értelmezendők és a mint a házszabályok szövege azt megállapítja.

Polczner Jenő: Nem értelmezendők! A mint megvannak írva.

Pulszky: Igen, a mint a házszabályok meg vannak írva, ezek olyan tételek, (Felkiáltások balfelől: Hát Szilágyi nem így kezelte? Zaj.) a melyek mindegyikét, azt hiszem, a Ház minden tagja aláírja. De ezen tételek egyáltalában nincsenek összhangban azon határozati javaslattal, a melyet az igen tisztelt képviselő ur elénk terjesztett, sem azon politikai indokolással, a melyet a helyzetre nézve a maga részéről felállított és a melyről, azt hiszem, nem is várhatja, hogy ezen indokolást — de igazság szerint nem is tehető, a t. Ház többsége elfogadja. Mert mi áll ezen indokolásban? Ő mindenekelőtt a jelen szituáció bajait festi. Kétségtelen, a jelen szituációban vannak bajok. Az komoly krízisre mutat, hogy a Ház elnöksége leköszönt. (Zaj. Miért köszönt le?) Kérem, mindjárt fogok erről szólni és ennek következtében a ház, mielőtt tanácskozásait folytathatná, saját konstitúciójára szorul tulajdonképpen. De már az okokkal, a melyek erre vonatkoznak, azt hiszem, nem célszerű a jelen pillanatban behatóbban foglalkozni. A Ház leköszönt elnöke nagyon óvakodott attól, hogy lemondó levele, amellyel a Ház egészéhez intézett, olyanokat foglaljon magában, a melyek a Ház bármely részére árnyékot vethessenek és azt hiszem, hogy azon tisztelet és kegyelet, a melyet mindnyájan a Ház volt elnökének magatartása iránt éreztünk, nem az sérti, aki a levelet úgy értelmezi, a hogy az írva volt és a hogy annak írva kellett is lennie, azon szempontból, hogy az elnöki részrehajlatlanság még ebben az emnenczuációban is fentartassék, hanem sérti az, aki úgy értelmezi, mint a mely értelmezés ezen levélnek pártpolitikai jelentőséget adna. Mi minden kijelentést, a mely az elnöki szék-ből jött, tisztelettel fogadtunk. Mi minden esetre — erre nézve hivatkozhatom a multa, hivatkozhatom a Ház többségének állandó tradíciójára, respektáltuk minden körülmények között a szólásszabadságot. (Helyeslés jobbfelől.) És így nem a mi cselekményeinkre vonatkozólag konstatáltatott ünnepelesen néhány nappal ezelőtt az elnöki szék-ből, hogy a Ház szólásszabadságán súlyos sérelem ejtetett.

Én nem hivatkoztam volna ezen esetre, ha a képviselő ur nem hivatkozott volna reá és a Ház érzelmeivel és jegyzőkönyvében is hivatalosan kifejezett érzelmeivel összhangban nem álló következtetést nem vont volna le. És ámbár az önök fölfogásával talán nem egyezik meg az, hogy egy olyan férfi iránt, aki végtére e pártnak se nem használhat, se nem árthat, akinek hivatalos állása megszűnt, a kellő kegyelet és az utólagos tisztelet adóját le

ne rójjuk, hiszen kötelességünk minden ilyen utólagos insinuáció ellen is tiltakozni, nem politikai szempontból, hanem egyszerűen azért, hogy megmutassuk, hogy mi a mult érdemeit és az elvállalt fáradságot recompensálni és honorálni tudjuk, tekintet nélkül az eredményekre. Ha ezen szempontból a követendő teendőkre tekintünk, kötelességünk a lehető legrovidebb idő alatt az elnökválasztáshoz hozzáfogni.

Kétségtelen, hogy elnök nélkül a Ház constituálva nincsen. Igaz ugyan, hogy a házszabályok az elnökválasztásra magára nem tartalmaznak intézkedést, de az alelnökök analógiából következtetve, a házszabályok azt írják elő, hogy három nap alatt, illetőleg a legközelebbi három ülés egyikén az alelnökök megválasztásáról gondoskodni kell. Arra vonatkozólag, hogy ez mikép történhessék, azt hiszem, hogy minden utasítás felesleges, hiszen megállapítják a házszabályok, hogy ez titkos szavazással eszközözendő. Ez maga is kizárja bárminemű illetéktelen beavatkozásnak lehetőségét.

Polónyi: Hát az aláírás semmi?

Sima: Az aláírástól beszéljen!

Pulszky: Es itt t. képviselőház, egy igen csodálatos elmélettel találkozunk s tulajdonról belevonatott a ház diskuszióinak kezébe egy olyan tény, a mely a Ház előtt egyáltalában nem fordult elő; egy olyan javaslat, a mely a Házban még egyáltalában nem tétetett.

Polónyi Géza: Nem is lesz

Pulszky Ágost: Az egy nyílt kérdés, hogy lesz-e?

Madarász József: Szólni kívánok.

Pulszky: tovább beszél.

Madarász: Szólni kívánok.

Kiáltások balról: Nem hallja? Az elnök akar szólni.

Madarász: Kérem a képviselő urakat, ugy balról, mint jobbról, hogy a házszabályokat ne sértsék meg és a szólásszabadság szentségét tartsák tiszteletben (Élénk helyeslés.) ama néhány napig, míg én leszek az elnök.

Sima Ferencz: Néhány hónapig!

Madarász: Tegyük nekem lehetővé, hogy a tanácskozást nyugodtan vezethessem. Az egész házat kérem erre. Ezt akartam mondani. (Zajos tetszés és élénk helyeslés a jobboldalon.)

Pulszky Kossuthal polemizál, aki azt állítja, hogy a kormány a sajtószabadságot és egyéni szabadságot megsérti.

Szalay Károly: Mind igaz!

Pulszky: Hát hol lettek ezek megsértve?

Kiáltások: Ez mindent letagad!

Pulszky: Konkrét adatokat mondjanak. Hol lett megsértve az egyéni szabadság?

Zajos kiáltások: Letagadja a csillagot!

Pulszky: Kijelenti, hogy a Tisza javaslat bízalom is a kormány iránt.

Kossuth és **Pulszky** személyes felszólalásai után **Apponyi** Albert következett.

A lex-Tiszáért kell új rendszer.

Gr. Apponyi Albert: Az elnöki krízis előzményeit — legyen meg Pulszky óhaja — nem bolygatja. Elég az a tény, hogy Szilágyi Dezsőnek lemondása után — az a célzat, hogy ő az elnöki székből megmaradjon, az ellenzék részéről komoly törekvés volt, a baloldal részéről csak udvariassági tény. Az ellenzék egymásután felkereste őt, hogy az állás megtartására kérje, a jobb oldal nem tette. Ez nem azt bizonyítja, hogy Szilágyiban hiányozzanak az elnöki tulajdonságok (Derűtség), hanem a szabadelvűpárt az elnökségben rendszer változást akar. (Ügy van! — a balon.) Éppen ezért Kossuth hat javaslatához egész terjedelmében hozzájárul — De fontosabb az a manifesztum-szerű javaslat, melyet a szabadelvű klubban terjesztettek elő s mely a parlamentet pusztá formáságnak tünteti fel s — ugy látszik — elnököt csak azért választanak, hogy ezt a javaslatot keresztül vigyék.

Tisza Kálmán javaslata (Abczug! abczug! a balon) ugy tünteti fel a parlamenti helyzetet, mintha az ellenzék mind addig meg akarná akadályozni a parlament akcióját, míg az ő akarata nem teljesül.

— Ugy is van! — kiáltanak jobbról.

Apponyi: Nem így van. Önök suppozíciókat indítanak, én tényekkel felelek. Szeptember

óta a kiegyezési törvény olyan magyarázatát követelte az ellenzék, melyben egyhangulag megállapodnak. Ilyen megállapodás volt az 1898. I. cikk, melynek győzelmére ők egész politikai reputációjukat latba vetették. Joguk tehát, sőt kötelességük ezt a törvényt, ugy, amilyen értelemben hozatott, megtartni s nem engedhetik, hogy azt máskép magyarázzák. Ez huzódik végig szeptember óta az egész vitán. Az ellenzék aggodalmát a miniszterelnök eloszlathatta volna; világos kérdéseket intéztek a miniszterelnökhöz, de nem felelt.

Kiáltások: Hol a miniszterelnök?

Apponyi: A miniszterelnök aradi levelében azt mondja, hogy ő már nyilatkozott a kiegyezési kérdésekben. Igaz, sok mindenről nyilatkozott, csak arról az egyről nem: a punctum saliensről: hogy állja-e a mult év végén tett kijelentéseit?! Ellenben szomszédságából fölállott Pulszky és beszélt arról, hogy kifelé vámelegséget kell minden esetben képeznünk.

Apponyi a lex-Tiszáról.

Apponyi ezután az utóbbi képviselőházi események indoklására tér át. Nem a kiegyezési kérdés, hanem oly dolgok kipattanása okozta, melyek a választási szabadságot korlátozzák. A hivatalos pressziót Franciaországban legutóbb *megbélyegzőnek* jelentették ki hivatalosan. Nálunk még azt se akarják megengedni, hogy amely törvényt mindenkinek meg kell tartani, azt a miniszterelnök is tartsa meg. — Azt mondják, *forradalmat* csinál az ellenzék. *Forradalom, az egyéni önkény fellázadása a törvény ellen.* Megtörtént ez? Hát nem az ellenkezője történt? Hát nem a *többség erőszakoskodik a törvényekkel szemben?* (Tetszés a balon). *A Tisza-javaslat* (Abczug! a balon) azt mondja, hogy nem akar *praecedens* szolgáltatni azon esetre, ha egy kevésbé törvényfisztelő kormány jutna uralomra. (Nagy derűtség) Én még olyan védőügyvédet nem láttam, aki azzal védene valamely rablógyilkost, hogy van már a gyilkosságra praecedens. (Nagy derűtség, taps a balon). Hiszen *magában a javaslatban elismeretik, hogy az törvénytelen*, de csak akkor szabad elkövetni, ha meggyőződtek, hogy erre többségben vannak. Az önké véleménye szerint az ország sorsa: a *Lloyd-klub*.

Sréter Alfréd: Igen. (Viharos derűtség, kiáltások a balon).

Apponyi: Én ugy tauultam, hogy az ország sorsát *itt a Házban*, megvitátás után intézzük. Vajjon az az előzetes szavazat gyűjtés, azaz anticipálás nem legsúlyosabb erkölcsi megkötése annak, hogy az illető képviselő itt bírói tisztét függetlenül teljesithesse. **Ez az igazi forradalom**, a politikai többségnek forradalma az alkotmányos többség ellen. (Viharos ugy van! Hazaárulók! — balfelől).

Rakovszky: Hunyadi Móríczt mást gondol.

Apponyi: Péchy Tamás egyszer, mikor szavazás alkalmával valaki beszélni akarván, nem adta meg neki a szót s az illető így kiáltott fel: Hol itt az igazság? — ezt felelte: Nem az igazságról van most szó, hanem a *szavazásról*. Én akkor azt mondtam, hogy aranyba kellene foglalni e szavakat. Most visszavonom. Nem, most már szavazás se kell, csak *előzetes aláírás*.

Apponyi azután azokat az okokat fejtegeti melyek az utóbbi időben a napirendre tüzött tanácskozást megakadályozták. Vajjon az ellenzék volt-e oka az elnök-kérdésnek, a Rakovszky-ügynek, az elnapolásnak? (Zichy Jenő belép. Hosszas éljenzés és taps minden oldalon). — A lex-Tiszának, e forradalmi lépésnek sikerülni nem szabad (Taps és éljenzés a balon). E Ház szavazását, tárgyalását pusztá formasággá nem szabad sülyeszteni. A kormányzást innen a

klubokba átvinni nem szabad. A tulajdonról egy képviselő arra kérte őt a multkor, hogy vesse latba egész befolyását az ellenzéken, hogy azoknak a tulkapásoknak, melyek ott felmerültek, legyen vége. Éppen ilyen joggal azt a felszólítást intézi a jobboldalhoz, *vonják vissza a Tisza-féle javaslatot*, ha azt akarják, hogy a parlamenti tanácskozás itt újból a rendes kerékvágásba jöjjön. (Hosszas éljenzés és taps a balon).

Öt perc szünet.

Tisza Istvánnak is másféle elnök kell.

A szünet után Tisza István szólalt föl, — kit ezzel fogadnak:

— Ez a főáru!

Tisza István gróf azt mondja, hogy nem kíván hosszan beszélni, mert a Ház nincs megalkulva és bár ez alkalommal oly korelnök ül az elnöki-székből, aki teljes garanciát nyújt, (Zajos éljenzés a jobbon) még sem helyes hosszabb vitát csinálni. A Kossuth határozati javaslatát nem fogadja el. Mindnyájan kívánjuk a pártatlan elnököt!

— Kötve hisszük. Szilágyi miért nem kellett?

Tisza István: Azt, hogy oly elnök legyen, aki a 30 éves gyakorlatot fentartja, nem fogadja el.

Azelőtt rend dolgában nagyobbak voltak az igények.

— Például a Tisza Kálmán obsztrukciója! kiáltottak közbe.

Tisza István: Mindig a jelen viszonyokat kell nézni.

Most nem felel meg a 30 éves gyakorlat.

— Mint hazaárulás! dörgött át a balon.

— Nem lehet Magyarországból családi hitbizományt csinálni.

Tisza István gróf beszél.

Tisza István gróf a lex-Tisza-ról beszél, amire egyszerre megeredt a közbeszólások egész tömege.

Szalay Károly: Foglalkozzon azzal, mint hazaárulással.

Ivánka Oszkár: Magyarországból nem lehet családi hitbizományt csinálni.

Tisza István gróf: A képviselőház minden tagja nyújthat be javaslatot.

Lukáts Gyula: Igen, de csak a házban!

Tisza István gróf: A kormány felelősségét a Tisza javaslat nem érinti.

Holló Lajos: Mondja ezt is a klubban.

Pader Rezső: De ott már lefolyik a Tisza vize (Derűtség.)

Tisza István gróf: Apponyi Albert gróf beszédében legfontosabb az, mit a praecedensről mondott. A mai helyzetet a vismajor szempontjából kell megítélni.

Hentaller Lajos: Dehogy, a terciz maior szempontjából.

Tisza István gróf: A kisebbség nem az elvi negatív álláspontjára helyezkedett.

Kálmán Károly: Zu Dumm!

Tisza István gróf: Méltányosságot kérek a baloldaltól, hogy ne kellessen hangom tulságosan igénybe venni.

Polónyi Géza: Ki nem tiszteli az alkotmányt, nem kelhet annak védelmére.

Tisza István gróf: Oly kormány, mely bírja a felség és többség bizalmát, kell, hogy helyén ki is tartson.

Hentaller Lajos: Már megint a korona mögé bujnak?

Szalay Károly: Meg a 3 millió mögé.

Tibád Antal: Ne bántsa a koronát.

Ivánka Oszkár: A koronát félrevezetik.

Tisza István gróf: A király bizalma eleget . . . . .

Pader Rezső: De a király kilépett a Lloyd klubból, ő is diszidens.

Tisza István gróf: A többségre támaszkodó kormány bátran nézhet a jövő dolgok elé.

Kálmár Károly: Így beszél a trónörökös. Erre többször felhangzott: Hazaárulók!

Tisza István gróf végül kijelenti, hogy ha **Apponyi** gróf garanciát vállal arra nézve, hogy a harez megszűnik, a *javaslatot visszavonják*.

Apponyi Albert gróf konstatálja, hogy nem ajánlotta a harc megszűnését s nem is ajánlhatta, csak azt, hogy a küzdelem előbbi okának elhárításáról tanácskozhatnak, ha a Tisza javaslatot visszavonják, de míg ezt nem teszik, addig a régi okokat illetőleg sem állanak szóba.

Gróf **Károlyi** István erősen ostromozza Bánffy-t hogy hazafiátlan s erkölcstelen céljának megnyeri a királyt.

Az anarkista kezéből, ki királynénkat meggyilkolta, nem tudtuk kicsavarni a tört, de Bánffynak a nemzet ellen intézett gyilkos merénylete ellen feltámad az egész nemzet.

(Éljenzés, taps.)

A helyzet.

— Saját tudósítónktól. —

Budapest, decz 19.

Politikai téren legnagyobb esemény jelenleg **Andrássy** Gyula gróf levele választóihoz, melyből az a hazafias lelkiismeret sugárzik ki, melyre minden egyes alkalommal oly nagy örömmel mutatunk rá.

E levél nagy követ dobott a politika amugy is folyton háborgó tavába, melytől a legcsudálatosabb alakzatokat vet a víz színe.

Kétségeskedő lelkeket látunk, kik azon tűnődnek, hogy öntudatuk hoi késett eddig s keresik az előlük eddig rejtegetett valót.

Gróf **Andrássy** Gyula leveléből közöljük a következő részleteket:

Ma csak arról van szó, hogy a jelenlegi miniszterelnök mondjon le, Szabad-e ezt az áldozatot az alkotmány integritásának érdekében meghozni?

Az, akinek a politikai egyénisége olyan nagyfokú gyűlölséget és szenvedélyt tudott fölébreszteni a nemzet tekintélyes részében, hogy miatta minden kérdés elmérgesedik, hogy miatta az ellentétek a végletekig, egészen a forradalmi hangulatig fokozódnak, a kivel az ellenzék az elkerülhetlenül szükséges érintkezést sem tudja többé fentartani, az állandóan miniszterelnök nem maradhat; valamivel előbb vagy utóbb, egy vagy más ürügyön mennie kell. Az állam nyugalma, saját programja, saját pártjának érdeke egyaránt lehetetlenné teszik, hogy az ország ügyeit állandóan vezesse. Egy bizonyos mértékű ódiómmal megterhelve senki sem képes Magyarországot parlamentjét normális uton vezetni, normális parlamenti rendet és életet biztosítani. Erről pedig le nem mondhatunk. Előbb-utóbb lehetővé kell tenni a kibontakozást, erre pedig az első lépés más nem lehet, mint Bánffy miniszterelnök távozása.

Mihelyt láttam, hogy a kormány és a párt el van határozva, hogy az erőszak útjára térnek, ki kellett lépnem a pártból. Meg kellett volna akkor is tennem, ha a kormány első lépéseit nem is tartottam volna elhibázottnak; így azonban kétszeres okom volt a kiválásra. Hamis politikát téves eszközökkel kezdettek meg.

A Tisza-féle javaslat gyengéit nem akarom fejtegetni. Annyian tették már, hogy nem forog fenn annak a szüksége, hogy én is tegyem. Különben is azt hiszem, hogy az események csakhamar napirendre térnek fellette stb.

A beszámoló.

Szatmár, decz. 19. (Saját tudósítónk táv.) Szatmárról nagy diadal híre érkezett. **Chorin** Ferencz tartott beszámolót, mely után Szatmár város választó közönsége pártkülönbség nélkül bizalmat, elismerést és köszönetet szavazott Chorin Ferencznek, a szabadelvű pártból való kilépéséért és politikai magatartásáért. Majdnem az egész szabadelvű párt jelen volt a beszámolón, a melynek zajos nagy hatása volt.

A beszámolót Chorin délután a Vigadó zsufoltság megtelt nagytermében tartotta meg.

Büszörményi Károly volt polgármester szabadelvűpárti nyitotta meg az ülést, a küldöttséggel érkezett Chorin zajos tüntetéssel fogadták s az üdvözlés után mondotta el beszámoló beszédét, melyet a pártkülönbség nélkül megjelent választók gyakori zajos éljenzéssel szakitották meg.

Szentes, december 19. **Sima** Ferencz a szentesiek képviselője vasárnap délelőtt tartotta beszámolóját Szentesen. A beszámoló sikeréről igen különféle hírek keringenek.

Közöljük ezek közül a két végletet:

A beszámoló fényesen sikerült. A szónokokat mintegy 10000 ember hallgatta végig folytonos éljenzések között, melyektől a gyűlés után visszahangzott az egész város.

Az ellenzékiek is csufos kudarcot vallottak. **Szentesen** ugyanis **Sima**, **Kossuth**, **Bartha** és **Potónyi** népgyűlést terveztek. A gyűlésre csak **Sima** Ferencz ment le, alig husz embernek beszélt, míg a többiek, előrelátva a kudarcot, távolmaradtak.

Az igazság mégis azon a vonalon van, melyet a két tudósítás közé huzzunk.

Asbóth János kilépése.

Asbóth János országgyűlési képviselő kilépett a néppárt kötelékéből, mert a párt által magáévá tett obstrukciós elveknek nem barátja. A kilépés nem lep meg senkit, sőt azon elvek után, melyet egy korábban kibocsátott röpiratában hangoztatott az obstrukció ellen és a kiegyezés kérdései mellett, e kilépést szinte várni lehetett.

Tiltakozó népgyűlés a fővárosban.

A vasárnapra hirdetett népgyűlés a fővárosban impozáns lefolyású volt, a lovagló iskola termét színiig megtöltötte a nagy néptömeg, mely előtt 7 szónok fejtette ki érveit a lex-Tisza alkotmány elleni támadásával szemben, végül **Vázsonyi** Vilmos dr. határozati javaslatot nyújtott be, mely fölhívja a parlament képviselőit, valamint az ország polgárait, hogy bevallott törvénytelenység útjára lépő rendszertől a törvényes küzdelem minden eszközével, egész erélyükkel szabadítsák meg az országot. Ebben hasonló merényletek megállítására követeli, hogy a képviselőház igazán a nép képviselője legyen. Követeli tehát a szabadságjogok alkotmányos biztosítást és az általános és titkos választói jogot.

Kompromisszium.

A közel jövőben bekövetkezhető ex-lex állapot nem kevésbé nyugtalanítja az ellenzéki pártokat és még kompromisszium kötésére is vállalkoznának ennek elkerülése végett. A nemzeti párti Bp. Tagblatt erről a következőket írja.

»Nem lehetetlen, hogy közvetlenül karácsony után kompromisszium jön létre, ha a többség kiváló tagjai kompromissziumi javaslatot tesznek. De az ellenzék csak olyan férfiktól eredő kompromisszumjavaslatnak és ígéreteknek adhat hitelt, akiknek szavában megbízhatik. Bánffy báróval az elnök nem áll szóba. Ha a szabadelvűpárt előkelő tagjainak a kezdeményhez elég bátorságuk van, akkor nem lehetetlen, hogy az elnökválasztás feletti vita még a jövő évben is fog tartani.»

Budapest, decz. 19. (Saját tud. táv.) **Tisza** István gróf mai beszéde, melyet **Apponyi** gr. felszólalása után mondott, hogy vonják vissza a Tisza-lex-et, a békülékenységi hajlamot teljesen kiölte az ellenzékből.

Nagy e miatt a szabadelvű pártban

is az elkeseredés s szemrehányást is tettek miatta Tisza István grófnak.

A szabadelvű párt nyugodtabb elemei **Csáky** Albin gr. holnapi beszédjétől sokat várnak, többek közt azt a nyugodtabb hangot várják, mely kibékülésre vezethet s mely a Tisza István gróf beszédéből teljesen hiányzott.

Dr. Hoványi Géza jubileuma.

Egy negyedszázad határkövénél mindenestre érdemes visszapillantani, hogy mérlegeljük annak sikereit, vagy csalódásait.

Közéletünk egyik kiváló alakjának, társadalmunk egyik vezérének van most ilyen alkalma, hogy 25 évi munkálkodásának határánál önérzettel, vegyes büszkeséggel gondoljon vissza e szép idő annyi sikereire.

Dr. **Hoványi** Géza ezeltől 25 évvel mint gyermek ifju lépett annak az intézetnek a szolgálatába, a melynek másfél évtized óta vezérlő szelleme, legfőbb intézője.

A Nagyváradi Takarékpénztár újabbkori fejlődése teljesen össze van forrva az ő egyéniségével.

A »Nagyváradi Takarékpénztár« tisztkara érdemes vezérigazgatójuk jubileumát nem engedte nyom nélkül elmúlni, hanem kifejezte szeretetét, háláját.

Az ez alkalommal elhangzott jókívánatokhoz csatlakozik Nagyváradi egész közönsége, annál is inkább, mert dr. **Hoványi** Géza idejének és tehetségének jórészt városunk közügyének szentelt és áldozta.

Az ünnepélyről a következőket írjuk:

Dr. **Hoványi** Gézát, a Nagyváradi Takarékpénztár érdemes vezérigazgatóját azon alkalomból, hogy f. hó 23-án 25 éves tisztviselői működését tölti be, vasárnap délelőtt kereste fel lakásán az intézet tisztviselő kara teljes számban, hogy öt üdvözlője és szerencse kívánataikat kifejezzék. **Sebestyén** Lajos vezetése alatt megjelentek **Justh** Károly, **Könczey** József, **Dániel** Lajos, **Heiser** Gyula, **Szemes** Ferencz, ifj. **Kaczián** Károly és **Cserey** Dezső. Az ünnepélyes alkalommal a jubiléus lakásán voltak **Sal** Ferencz kir. tanácsos igazgatósági elnök, Tamásfalui **Thury** Ignác kir. közjegyző, dr. **Hoványi** Ferencz, **Lopusnyi** Gyula, dr. **Hoványi** Gyula, dr. **Baróthy** Ákos.

A tisztviselők nevében **Sebestyén** Lajos, az intézet érdemes főpénztárnoka beszélt és kérésellen, őszinte szavakban válaszolt a jubiléus érdemeit, melyet 25 éves működése alatt az intézet felvirágoztatása terén kivívott magának. A beszéd végeztével átnyújtotta a tisztviselők ajándékát egy remek kivitelű angol ezüst tea készletet. A tálcza kristálytűveg tábláján a Hoványi czimmerrel, a börtök ezüst lapján pedig a következő felirattal:

Köröstarjáni dr. HOVÁNYI GÉZÁNAK

1873—1898 december 23.

A Nagyváradi Takarékpénztár Tisztviselői.

A hatásos üdvözlő beszédet a következőkben adjuk:

Mélyen tisztelt Vezérigazgató Ur!

Engedje meg, hogy a mai örömteljes napon becses személye iránti tiszteletünknek, szeretetünknek, ragaszkodásunknak néhány egyszerű szóban kifejezést adhassunk.

Az emberi életben vannak esetek, hogy egyes tisztviselők 25 évet sőt több éveket is eltöltenek közszolgálatban, ez elfordul úgy állami, mint közigazgatási tisztviselőknél, bíraknál, tanároknál, egyházi férfiaknál, magán tisztviselőknél, legtöbb esetben a hadsereg kötelék-

kébe tartozónál; ámde a legritbább esetek közé tartozik, hogy említettek bármelyike közül 25 évet töltenének el egy városban, egy hivatali helyiségben egy közönség szolgálatába. Ön igen tisztelt Vezérigazgató ur egy negyed századot töltött el szülő városában, egy intézeti helyiségben, jó részben egy közönség szolgálatában és épen nem ezen ritkábban előforduló esemény teszi az eltöltött 25 évet különösebben is emlékezetessé. Es hogyan töltötte el? Nemcsak városunkban, nemcsak megyénkben, de városunk, megyénk, sőt hazánk határain túl messze a legjobb hírnévnek, a legteljesebb bizalomnak örvendő intézetnél kilencz évvel mint tisztviselő, 16 évet mint az intézet élén álló vezérigazgató. Sokoldalú ismereteit, szakképzettségét, figyelmét odaadással, lelkiismeretesen, mindre kiterjesztve. Intézetünk formája, különösen az utóbbi 16 év alatt minden üzletágban emelkedett fokról-fokra. Hitele teljesen megszilárdult, a bizalom iránta minden téren, minden irányban fokozott mérvben nyilvánult. Intézetünk kitűnő vezetői, azok közt első sorban Ön igen tisztelt Vezérigazgató ur, a vele összeköttetésben álló vagy bármely téren érintkező ügyfelek jól megérdemelt tiszteletét vívták ki. Es hogy ez így történt, hogy ez így van, azt mi mindnyájan tudjuk, de tudjuk azt is, hogy ebben az oroszán rész igen tisztelt vezérigazgató urat illeti meg, a legfőbb érdem az Öné.

Intézetünk ezen nagymérvű haladását, fokozott fejlődését bizonyítja az 50 éves fennállásának emlékére kiadott diszmemlékkönyvünk, de bizonyítják ezt a minden évben kiadott kimutatásaink is.

Mélyen tisztelt Vezérigazgató Ur!

Terem kicsiny, szavaim gyengék, hogy azon bokros érdemeket, amelyeket igen tisztelt Vezérigazgató ur egy hosszú negyedszázad leforgása alatt nemcsak intézetünk érdekében, annak fejlesztésében, megszilárdításában kifejtett, de minden igaz, szép és jóért egyaránt tett, bővebben fejlegessem, részletesebben felsoroljam. Hiszen arra nincs is szükség, mert azok megtörtént dolgok, amelyek beszélnek ékesen, ékebben, amint én azt egyszerű szavaimmal elmondani képes lennék. Csak azt említem meg, hogy igen tisztelt Vezérigazgató ur tiszta öntudattal, nyugodt lelkiismerettel tekinthet vissza az eltöltött 25 évre, mert kötelességét hiven betöltötte, hiven teljesítette.

Es most úgy tisztviselőtársaim, mint a magam nevében is köszönetet mondok tisztelt Vezérigazgató urnak jóságáért, szívésségéért, sokszor tanusított utbaigazításaiért, jótanácsaiért. Kérjük, hogy ezen jóakaratokban bennünket továbbra is részesíteni, abban mindvégig megtartani kegyeskedjék.

Jól tudjuk mi azt, hogy igen tisztelt vezérigazgató Ur sem nem vágyik rá, sem nem barátja a nagyobb szabású ünnepeltetéseknek, éppen azért kerültük mi is a zajosabb, a nagyobb szabású óvációkat és mégis kérjük, hogy egy csekély és kis értékű emléket, a melyet tisztelettel átnyujtani ezennel szerencsém van, tőlünk szívesen elfogadni méltóztassék.

Most pedig azt kívánjuk, hogy igen tisztelt Vezérigazgató ur intézetünk élén még sok, igen sok éveket töltsön. Annak felvirágzását bölcs körültekintéssel, sok oldalú ismereteivel tovább vezesse, tovább fejlessze.

Intézetünk, városunk, közügyeink javára jólétben, jó egészségben az Úr Isten sokáig tartsa meg.

Eljen! Eljen! Eljen!

Erre a meghatott vezérigazgató a következő lendületes beszédet mondotta:

Tisztelt barátaim!

Nagyon köszönöm szíves kitüntető figyelmeket annyival inkább becsülöm, mert nézetem szerint, a legszebb elismerésnek tartom azt az elismerést, mit egy tisztviselő társaitól nyer.

Legyenek meggyőződve, hogy mindenkor azon érzellemmel viseltetem önök iránt, a minő érzelmeknek tisztelt szónokuk irántam kifejezést adott.

Hogy 25 év, mily hosszú idő, azt legjobban igazolja az a tény, hogy jelenleg egyedül va-

gyok az intézet szolgálatában azok közül kikkel működésemet 25 évvel ezelőtt megkezdtem.

25 évvel ezelőtt mint 20 éves ifju sok reménységgel és ambícióval kezdtem meg működésemet.

A lefolyt 25 év alatt nehéz és válságos körülmény nehezedett az intézetre, hála az isteni Gondviselésnek, hogy a nehézségek leküzdése után az intézet szépen fejlődött és megerősödött, azonban az elért siker nem egy ember érdeme, de legkevésbé az egyém. Az isteni Gondviselésen kívül az igazgatóság bölcs és tapasztalt vezetése és a tisztviselői karnak fáradhatatlan és odaadó működésének tulajdonítható.

Meg fogják engedni önök nekem, hogy most első sorban azon tisztviselő társaimról emlékezzem meg hálás szívvel, kiknek körében működésemet megkezdtem, kik tanítottam, vezetőim voltak.

Áldott legyen emlékek.

Önök pedig fiatal barátaim, kik csak rövid idő óta vannak az intézet kötelékében ne vegyék rossz néven, hogy a jelenleg működő tisztviselői karból kiemeljem azon egyént, kivel az elmúlt 25 évből 16 éve együtt működöm és akinek ismert szerénysége fölöslegessé teszi, hogy az intézet fejlődése és felvirágzása körüli érdemeit külön felsoroljam. De ez fölösleges is, — mert ezt a rövid idő dacára önök is ép oly jól tudják mint én.

Ez egyén ez önök szónoka, tisztelt barátom, Sebestyén Lajos ur.

Midőn tehát őt kiemelve neki és általa önöknek mindnyájuknak szívből jövő forró köszönetet mondok a megtiszteltetésért, melyben engem részesítettek, engedjék meg, hogy záró szavaimat azon kérelemmel fejezzem be, hogy tartsanak meg engemet eddig tapasztalt és nagyra becsült barátságukban és működjenek továbbra is teljes odaadással intézetünk érdekében. A vezető egyének változhatnak amint változnak is. Lehet, hogy az én működésem időtartamának napjai is meg vannak már számlálva és így valószínű természetesen a vezető egyén önök sorából fog helyembe lépni, de az elvnek, mely szerint az intézet vezetése történik, ha jónak bizonyult nem szabad megváltoznai soha.

Ezen elv intézetünknek a közönség irányában az *előzékenység és figyelem*, az intézet iránt pedig a *törhetetlen ragaszkodás és becsületesség*.

Arra kérem tehát önöket, hogy eddig kifejtett működésüket a jövőben is az intézet érdekében folytassák. Még egyszer megköszönöm szíves és megtisztelő figyelmüket, magamat továbbra is szíves barátságukba ajánlom.

* * *

F. hó 22-én, csütörtökön a jubiláns vezérigazgató tiszteletére az intézet részvényesei bankettet rendeznek, melyre vonatkozólag a következő felhívást vettük:

Van szerencsénk a Nagyvárad Takarékpénztár tisztelt *részvényeseinek* tudomására hozni, hogy a dr. Hoványi Géza vezérigazgató ur tiszteletére rendezendő bankett változott körülmények folytán a meghatározott időben *follyó hó 22-én, esti 7 órakor a Széchenyi szálloda éttermében* fog megtartatni.

A rendezőség.

A vörös-kereszt egylet ünnepe.

A magyar szent korona országai vörös-kereszt egyletét 5 Felső 50 éves uralkodásának jubileuma alkalmából szép kitüntetés érte, tagjai közül 59-et ért a legmagasabb királyi kitüntetés, köztük az egylet fáradhatatlan buzgó elnökét gróf Csekonics Endrét is, kit 5 Felső a Ferencz József rend nagy keresztjével tüntette ki. Ez alkalomból az egylet központi választmányára s a vidéki bizottságok az elnök tiszteletére összegyűltek a kecskeméti-utcai gróf Csekonics palota dísztermében, hol az ünnepeltet dr. Schlauch Lőrincz bihornok-püspök alelnök üdvözölte; beszédjét alább közöljük.

A küldöttségeket előbb bemutatták dr. Schlauch bihornoknak, kinek mindegyikhez volt egy nyájas, tudakozó szava. Ott voltak a tordai, váci, győri, pozsonyi, budai, kisküküllővármegyei, fiúmei, hódmező-vásárhelyi, szabadkai, dombovári stb. küldöttek, mindenünnét 5—6 taggal. Ezenfelül a központi választmány csaknem teljes számmal.

A többek között ott voltak: gr. Zichy Nándor, dr. Janny Gyula, dr. Elischer Gyula, Babarai Schwartz Ottó főgondnok helyettes, Latinovics János, Bogisich Mihály cz. püspök, kanonok, Bessenyei tábornok, Ruschek Antal győri esp. plebános, Csávolszky József váci apát-kanonok, Tótfalussy Béla erzsébetvárosi plebános, Haskó József pozsonyi plebános, Szilágy Béla honvédezered, Argay János honvédfőhadnagy stb.

Kevéssel egy óra előtt megjelent az ünnepelt elnök, kit dr. Schlauch Lőrincz a következő remek beszéddel üdvözölt:

Nagyméltóságú v. b. t. Tanácsos!

Elnök úr!

A magyar szent korona országainak vörös-kereszt egyletének központi választmányára és az ezzel összeköttetésben álló központi bizottságok tisztelettel jelennek meg ma Excellentiád előtt, hogy örömlüknek adjanak kifejezést azon legmagasabb királyi kegyelem fölött, melylyel Felsőes Urunk és Királyunk Excellentiádat a Ferencz-József rend nagy keresztjével kitüntetni méltóztatott.

A vörös-kereszt egylet egy magas eszmének hordnoka. Szébb eszmét, üdvösebbet a haladó kor alig szülhetett.

A múltban a népek küzdelmeiben a romboló erők közt mindig ott volt a kölcsönös megsemmisítés gondolata, az irgalom a legyőzött iránt csak kivételes volt; ma a tevékeny szeretetnek eszméje, melyet a vörös-kereszt egylet képvisel, az emberi szenvedélyek legirtózatossabb kitérésében, a véres háborúkban, mint engesztelő geniusz jelenik meg, ott lebeg a küzdők felett, leszáll hozzájuk, hogy gyógyítsa a sebeket, enyhítse a fájdalmat, hogy ápolja azt, aki királyáért és hazájáért vérzik.

Lehet-e ennél szebb feladat? lehet-e a hazaszeretetet melegebben tanusítani, mint szeretettel felkarolni azt, ki hazája iránti szeretetének áldozata lett?

Ma ugyszólván az egész nemzet ott van a hadseregben. És ha az önfeláldozás a harctéren szent kötelesség, az itthonmaradtakra a segélyezés és ápolás szent parancs.

Főnséges az egyik, angyali a másik.

Az utóbbira vállalkozott a vörös-kereszt egylet, melynek élén Nagyméltóságod áll, áll és tevékenységével, fáradhatatlan buzgalomával annak céljaival azonosítván magát, méltán köztünk az első.

Magas családjában a jótékonyság hagyományos és a mi ősi erény volt és ma is az Délmagyarországon, azt Excellentiád a vörös-kereszt egyletben keresztény és hazafiúi kötelességének teljesítésével fokozottabb mérvben érvényesíti megszokott nemes lelkülettel és egyenlő áldozatkészséggel.

Nem lehet ezeket fel nem említeni, midőn a legkegyesebb fejedelmi elismerésben a vörös-kereszt egylet tagjai önmagukat is kitüntetve érzik.

Tartsa Isten Excellentiádat, viselje sokáig a királyi kitüntetést azon öntudattal, hogy a vörös-kereszt egyesület tagjai mindenkor egyenlő tisztelettel és szeretettel fognak Excellentiád iránt viseltetni.

Eljenzés!

Erre Csekonics Endre gróf a következő meleg szavakkal köszönte meg az üdvözlést:

Főmagassága Bibornok, alelnök! Mélyen tisztelt tagtársak!

Eminentiad ékesszólásának hatalma, melylyel nemes szívének érzelmeit tolmácsolni kegyeskedett, — elnémitja az ajkamon a hála szavait.

Az emberszeretet varázsa szólította életre az egyesület s legfőbb Urunk s királyunk elismerésében fáradozásainknak nemcsak jutalmát látjuk, hanem biztatását is, hogy tevékenységünket hatványozzuk; melyre Isten bő áldását kérem.

Szíves szerencsekívánataikért hálás szívvel mondom köszönetet.

S miután a tisztelgőkkel beszélgetett, a vendégek szétoszlottak.

UJDONSÁGOK.

TAJÉKOZTATÓ.

Decz. 20. Képviselő beszámoló a Fekete Sas nagytermében d. e. 11 órakor.

Decz. 21. Biharvármegyei közgyűlése.

Decz. 21. A bihari gazd. egyesület ülése d. u. 3 órakor.

Decz. 26. »University extension« a jogakadémia diszertációjában este 5—7-ig.

Decz. 26. Az iparosok színelőadása az Apolló épületben.

Decz. 27. A nyugdíjbizottság ülése a városházán d. u. 3 órakor.

Decz. 27. Az esküdtek kisorsolása.

* **Főigazgatói látogatás a főreáliskolában.** *Nátafalussy* Kornél kir. tanácsos tank. főigazgató a lefolyt héten végezte hivatalos látogatását a helybeli főreáliskolában. Ez alkalommal szerzett tapasztalatait a f. hó 18-iki értekezleten közölte a tanári karral. A tanuló ifjúság egészsége érdekében és aethetikai nevelésének szempontjából is mély sajnálattal említette föl, hogy az intézet környéke még mindig rendezetlen, elhanyagolt sárfészek. Annál jobb hatással volt rá a reáliskola összes helyiségeiben tapasztalt rend és tisztaság, a tanulók értelmi haladása és jó erkölcsi viselkedése, a melyek miatt megelégedését fejezte ki és lelkes szavakkal buzdította a tanári kart buzgó működésének folytatására.

* **Karácsonyi játékok a József intézetben.** A nagyvárad Szt. József fineveldében évenként igen sikerült karácsonyi gyermek előadást tartanak. Ez évben pénteken, decz. 23-án délután tartják meg az előadást, melyre a következő meghívót bocsátotta ki az intézet kormányzósága:

Meghívó a Szent József-intézet növendékei által 1898. decz. 23-án, Pénteken, az intézet disztermében tartandó Karácsonyi Szini Előadásra. Kezdeté d. u. 5 órakor.

A padlásszobában.

Karácsonyi színjáték 1 felvonásban. Ney K. után Pokorny Emmanuel. Személyek: Kőhegyi tanácsos, Gyepes Imre, Gondházi József, Taróczy Béla, Fekete Ottó Huszár László őrnök, Clifford William Prág Ferencz, Kánya Péter Molnár János, komornyik Kürthy Lajos. Énekkar.

* **Ülések a városnál.** Nagyvárad város közegészségi szakbizottsága december 21-én d. u. 4 órakor, dr. Grósz Albert elnökle alatt ülést tart. — A város fogyasztási adókezelés ellenőrzésére alkotott bizottság szerdán, decz. 21. d. u. 4 órakor ülést tart a városházán. — A város szépészeti és közlekedési szakbizottsága decz. 23-án ülést tart.

* **Tisza Kálmán rendőr-fedezet alatt.** Más rovatban megemlítettük, hogy a rendőrség mennyire megijedt tegnap attól a néhány abczugtól, a mely a Casinó előtt Tisza Kálmán tiszteletére elhangzott. Ez ijedelem olyan intézkedések tételére készítette az ez időszertint fej nélküli rendőrséget, mintha legalább is a muszka czár elleni merényletről lett volna szó. A főispán kivilágított ablakai alatt egész éjjel rendőrök czirkáltak, nehogy valaki megzavarja a kegyelmes ur csendes álmát. Bizonyára a bihari pontokról álmodott a vármegye nagy székházában.

* **Elismerés a királytól.** Ő Felsége, okányi Szilágy József koronaőrnek a vallás és tanulmányi alap kezelési ellenőrző bizottságában, melynek sokáig elnöke volt, kifejtett buzgó és eredményes működésért elismerését nyilvánította.

* **Zichy Jenő gróf Budapesten.** Zichy Jenő gróf a tudós magyar főur vasárnap délelőtt érkezett meg Fiuméből Budapestre expediciójának összes tagjai kíséretében. A perronon nagy intelligens társaság gyűlt egybe a nemes gróf fogadására, kit, amidőn magas, természetes alakja feltűnt a vasuti kocsi ajtajában, valóságos extasisban törtek ki és éljeneztek perczeig. A gróft Szalay Imre üdvözölte a Nemzeti Múzeum nevében s a földrajzi társaság nevében pedig Erődy Béla dr. Zichy Jenő gr. elérzékenyülve válaszolt az üdvözlőkre, megköszönte a szives fogadtatást.

* **A farsangi jogászbál.** Felhívjuk mindazon joghallgatókat, kik a jogászbál rendezőségét elvállalták, hogy ma délben 12 órakor az Akadémia olvasó körében az alakuló gyűlésen lehetőleg teljes számban megjelenni sziveskedjenek. Az előkészítő bizottság.

* **A Szent Jobb átvitele.** A budavári Szent Zsigmond kápolna rekonstrukciója miatt az ott elhelyezett Szent Jobbot átszállították a szent korona őrzésére szolgáló helyiségbe. Az átszállítás nagy egyházi ünnepély keretében s nagy fénynyel ment végbe. A szt. misén az egyházi énekkar régi magyar énekeket énekelt, melyen megjelentek többek között: *Vasary* Kólos biboros hercegprimás, *Apponyi* Lajos gr. magyarországi udvarnagy, *Szlávy* József és *Radvánszky* Béla báró koronaőrök, *Kichy* Nándor gr., *Romy* Béla osztálytanácsos, a miniszterelnök és *Várady* Árpád apát, osztálytanácsos, a közoktatásügyi miniszter megbízottja.

* **Eljegyzés.** *Marosi Endre* nagyvárad kir. törvényszéki aljegyző folyó hó 17-én tartotta eljegyzését *Rozsly Eluskával*, Rozsly Géza gépész bájos és nagyműveltségű leányával.

* **Zenepróba.** A zenekedvelők egyesületének zenekara a Recht Sándor hangversenye miatt tegnap estéről elhalasztott gyakorló próbáját ma este 8 órakor tartja meg.

* **Új ügyvédek.** A nagyvárad ügyvédi kamara közhírré teszi, hogy dr. Gyöngyössy István ügyvédet Nagyvárad székhelylyel, dr. Papp Jusztin ügyvédet Tenke székhelylyel ügyvédei sorába beiktatta.

* **Halálozás.** *Fónagy* Imre, a nagyszalontai 48-as kör elnöke, volt 48-ik honvéd, Nagyszalontán elhunyt.

* **Öngyilkossági kísérlet.** Tegnap délelőtt nagy riadalmat idézett elő a Kishidon egy asszony, aki a hidról a Körözsbe akarta magát vetni. A járó-kelőknek azonban feltűnt az asszonynak az izgatottsága s így figyelni kezdtek. Mikor azután azt látták, hogy a Körözsbe akarja magát vetni, megakadályozták s átadták a legközelebbi rendőrnek, aki bevitte a rendőrségre. A rendőrségen az asszony megmondta, hogy Czukker Józsefnének hívják. Azt mondja az asszony, hogy szakácsné volt s most nem volt helye s a nyomor készítette az öngyilkosságra. Czukkernét igazolás után szabadon bocsájtották.

* **Egy vándorló ötven forintos.** Egy ötven forintosnak a vándorlása foglalkoztatta tegnap a rendőrséget. A budapesti központi posta állomástól ugyanis tegnap értesítés jött a váradi

postához, hogy innen e hó 16-án, egy hamis *ötven forintos* állam jegyet küldtek be. A posta-igazgatóság az ügyet áttette a rendőrséghez, minek következtében a rendőrség megindította a nyomozást. A nyomozás megállapította, hogy az ötvenest *Huszár* Adolf kereskedő adta fel a váradi velencei postára, s onnan került a főpostára. Később azután megállapították azt is, hogy a pénzt a *Huszár* czégnél az *Eszterházy* Cognac egyik utazója *Reisz* Izidor adta ki a pénzt a főnökétől kapta. Itt megakadt a nyomozás s most már nem valószínű, hogy a pénzeredetét megtudják állapítani, mivel az igen sok kézben megfordult s anyira jó hamisítás hogy csak a szemről ismertek fel hogy hamis.

* **Névváltoztatás.** Pivacsik István sarkadi illetőségű aradi lakos vezetékevétn Pálmaira változtatta.

* **Küzdtem a veszettkutyaival.** A közeli Oláh-Apáti községben és az ábriházi pusztán a napokban egy veszett eb garázdálkodott, Oláh-Apáti községben két asszonyt mart meg de az elverte. Ezután a sertések megtámadták de nem bírtak vele s őt sertést megmart. Végre az ábriházi pusztagazda: *Csörsz* András lelőtte. A bonczolás nagyfokú veszélyt igázolt. Az óvintézkedéseket megtették.

Felfedezett pénzhamisító banda.

Sályi, decz. 19.

F. hó 16-án a nagyvárad rendőrség többek panaszára letartóztatta *Gorovits* János sályi lakost. A nevezett ugyanis hamis pénzekkel csinált igen előnyös vásárokat a heti piacon s ezen foglalatosság közben csipte nyakon a szemfüles rendőrség.

Azonban itt nem szakadt félbe a dolog, hanem az erélyes kutatás elvezetett le egész a vörös agyagos, homokos Sályi községbe, ahol az egész pénzhamisító műhelynek nyomára akadtak.

A nagyvárad rendőrség megkeresésére a gyapjui csendőrök házkutatást tartott Sályiban, *Gorovits* János lakásán és itt *Gorovits* Jánosné varrógépjének fiókjában mutatoul talált is a gyártmányokból 10 drb ólom 20 fillérest, szépen kisizsolva, tehát teljesen forgalomképes állapotban. A meglepett asszony azután bevallott mindent a csendőrök előtt.

*Gorovits*né sietett kijelenteni azt, hogy a házi ipar ezen igen régi és klasszikus formájában testvére, *Tillinger* Imre gyakorolja magát.

— Pedig ezt ám nem szabad! — jegyezte meg naivul.

A pénzgyártás titkába pedig be voltak avatva, férje *Gorovits* János, ki a munka felosztás elméleténél fogva a hamis filléres és koronások elcsaklítását vitte véghez, édes apja *Tillinger* András és ő maga is, aki azonban csak szemlélő volt. A pénzgyártás f. hó 12-én kezdődött és *Gorovits* János elfogadtatásával hirtelen véget ért. Ezen pár nap alatt gyártott 30—40 drb. 20 filléres, 25—30 drb. egy koronás. Az összes gyártmányokat *Gorovits* János f. hó 15-én 2 drb hamisítatlan 10 forintossal együtt vásárra vitte. Itt érte utól a katasztrófa.

Érdekes a főbűnös *Tillinger* Imre vallomása, akit szerinte a szegénység vitt ezen foglalkozásra. Foglalkozása különben a kovácmesterség és így nem volt nehéz megtanulnia ezt a mesterséget.

A mesterség bizony nem sokból áll. Az egész prés, mit a csendőrség elkobzott, áll két ólomdarabból, melybe egy 20 filléres képe van belekalapácsolva. A két ólomdarabot összeillesztette az illető s egy kis nyílason át beöntötte az ólomot és immár kész a pénz.

A nagyvárad kir. ügyésszég megindította a bűnösök ellen a legerélyesebb eljárást.

Feldmann második bűnügye.

— Saját tudósítónktól. —

Feldmann Ferencz tegnap rövid időn másodszer állott a törvényszék előtt, hogy számoljon tetteiről.

Nem egyedül ül a vádlottak padján, van még két társa Csillag Izsák egy földbirtokos, Széy Mihály földművelő a bűntársai.

Sulyos vád vall ellenük, az hogy felgyújtottak haszonlesésből a szénát, melyet előbb jól bebiztosítottak.

Hogy a végtárgyalás megállapítja-e a vádlottak bűnösségét, azt még most nem lehet tudni, mert a terhelő tanuknak a kihallgatása csak ma lesz.

A tárgyalásról tudósítónk a következőket írja:

A törvényszék tegnap kezdette tárgyalni a Csillag Izsák és társai bűnügyét.

A bűnügy előzménye a következő:

Feldmann Ferencz b.-ujfalui bérlő a múlt évben a Francia biztosító társaságnál biztosította a bérletén lévő összes éghető dolgokat.

A biztosítás után nem sok idő múlva tűz ütött ki a Feldmann tanyáján s a biztosított széna nagy része megégett. Ez a tűz szeptemberben volt, s a biztosító társaságki is fizetett a károsultnak 1184 frt biztosítási díjat.

Négy hó múlva újra tűz ütött ki a Feldmann tanyáján.

A kár ekkor közel 300 forint volt.

A dolog kissé gyanús volt s ezért a nyomozás azonnal megindult az ügyben.

A nyomozás közben azután érkezett egy kis levél, ami nagyon sok mindent megvilágosított s annak alapján folyt nyomozás.

A nyomozás folyamán azután nagyon terhelő adatok merültek fel Feldmann Jakab ellen, majd később Csillag Izsák váncsodi földbirtokos és egy Széy Mihály nevű paraszt ember minnek folytán mindhármójukat letartóztatták.

A vizsgálat folyamán csak Széy Mihály tett beismerő vallomást, míg a másik két vádlott tagadott.

A tárgyalást Millye Gyula vezette, a tanácsnak a tagjai Fassie Pál és Grám Sándor, jegyző Kerekes.

A vádhatóságot Balázs Elemér képviselte, még mint magát vádlók szerepeltek Vattay Gyula a francia biztosító társaság titkára, Hlatky Endre és Kripka Henrik ügyvédek.

A vádlottakat Rádl Ödön, Hegyessy Márton védte.

A tárgyalás az egyik panaszosnak, Vattay Gyulának a kihallgatásával kezdődött.

Vattay Gyula elmondja a biztosítást, azután mint kárt 1400 forintot számított fel. Kérte a vádlottak a megbüntetését.

Vattay különben a bünesetről semmit sem tud.

Utánna az elsőrendű vádlottat hallgatták ki. Csillag Izsák mindent tagad, azonban kihallgatása alatt többször került ellentmondásba.

A vádlott semmiről sem akar tudni s mindenáron beakarta igazolni az ártatlanságát.

Az elnök hiába tartja elébe a terhelő adatokat, azt mind tagadja.

A gyűjtás a vád szerint a következőképen ment végbe.

Feldmann Jakab a dolgot előre megbeszélte Csillaggal, aki Széy Mihályt bizta meg ezzel.

Széy Mihály azonban nem volt ismerős a viszonyokkal s ezért Csillag a saját kocsiján kivitte Szépet a helyszínre s ott megmutatta a szénát, amelyet fel kell gyújtania.

Széy a gyűjtést másnap végbe is vitte s ezért kapott 20 frtot.

Az elnök ezt a dolgot pontonként elébe tartotta Csillagnak, aki azt mondja, hogy kint volt ugyan a helyszínen, de csak azért, mert azt a birtokot bérbe akarta kivenni.

Majdnem teljes két óráig tartott a vádlott kihallgatása, azonban mindvégig megmaradt a tagadásban.

Délután Széy Mihályt hallgatták ki legelőbb.

Széy Mihály a csendőrök előtt beismerő vallomást tett, később azonban ezt a vallomását visszavonta. A vizsgálóbíró előtt Ujfaluban

ugyanígy tett, először beismerte a tettet, másodszor azonban visszavonta.

Váradon a vizsgálóbíró előtt kétszer tagadó vallomást tett, egyszer pedig mindent beismert.

Tegnap ismét tagadott. Megtagadott mindent, még azt is, hogy valaha beismerő vallomást tett, azt mondta, hogy ő ezt sohasem tette.

Ezen természetesen hamar rajta vesztett, mert az elnök az iratokból kimutata, hogy három ízben tett beismerő vallomást, amikor mindent beismert.

A beismerő vallomásban beismerte, hogy őt Csillag fogadta fel a büntettségre s ő adott neki ezért husz forintot, ezenkívül megígérte azt is, hogy ha bajba kerül az egész családját elfogja látni.

A harmadik vádlott Feldmann Ferencz szintén tagadott a törvényszék előtt.

A dologról ő sem akart tudni s mindenképen beakarta bizonyítani ártatlanságát.

A két vádlottnak a kihallgatása egész délután tartott, úgy, hogy a tanuk kihallgatására csak ma kerül a sor.

Ma kihallgatnak halványán tanut, úgy, hogy ítélet ebben az ügyben nem igen lesz csak holnap.

ZENE és MŰVESZET.

Recht Sándor hangversenye.

Recht Sándor városunk művész szülőltje, tegnap esti hangversenyén nagy művészetet szerzett városunk előkelőbb zenéért lelkesülő közönségének. A hangverseny terem szépen megtelt és áhitattaljes csendben hallgattuk végig az egyes pontokat.

A műsor első számú komoly, dissicus stílu művet választott Tartini g. moll sonátjában, melyben a szerző korának irányára lehet ráismerni, melyet csodás közvetlen bensőségű dallamok, remek elbontozati és tematikus feldolgozás jellemzenek. E mű előadása a tökéletes előadás színvonalára emelkedett.

Wieniawszky orosz dallamainak interpretálásában egyesítve láttuk előadási képességét technikai készségénél. 2. pontnál fülünkbe esendült a «Vörös szarván» mély érzéssel előadott megkapóan kedves dallam. Technikai előhaladottságát, Ries-Perpetum mobile — jelen csillaglatá. Erst magyar dalainak előadásánál szintén nagy hatást ért el.

Inkey Gizella k. a. erős esengő soprán hanggal rendelkezik. Először Sztójánovits — Ninon — című eperájából egy keringőt énekelt. Az egyszerű dallamot képező hangok intonálásába kissé ingadozva fogott bele; nehezebb technikai komplikációkat és a pianokat iskolázott hangjával feltűnő szépen énekelte. A magyar népdalokat kedvesen és sikkesen adta elő.

Föltétlen hódolattal tartozunk Bodó Alajos urnak, kit valódi zongoraművésznek volt szerencsénk megismerni. Önálló pontjait sűrű tapsal fogadta a közönség. Említésre méltók Mendelssohn szerzője, melyet játszi könnyedséggel és elragadó finomsággal adott elő. Chopin a sensitív zongoraművész mély stílu balladáját ismert nehézségei dacára remekül fogta fel, s ennek megfelelően interpretálta. Művészetét leginkább Liszt magyar rhapsodiájának előadásánál bámultuk.

A művészeket, különösen Recht Sándor városunk művész fiát — a közönség többször tapsviharral hívta vissza és ismételtette meg az egyes pontokat.

TANÜGY.

Az új rend.

A városnál a hivatalos órák január 1-től tudvalevőleg csak a délelőtti folyamán fognak megtartatni s délutánonként szünidő leend.

Mielőtt azonban azt az új rendet a községi iskolába is behozzák, szükségésnek látta a város feje dr. Bütyovszky József pedagógus kikérni az ügyben az iskolaszék véleményét mint a mely testület a községi iskolák felügyeletét gyakorolja

A községi iskolaszék érdekes elnöke Sipos Árpád pedig igen helyesen magukat a tanítókat — mint a kik e tárgyban legkompetensebbek véleményt adni s irányítani. — kérte föl arra, hogy véleményüket együttesen megmalkossák illetőleg azzal az iskolaszékkel az e tárgyban hozandó határozathozatalnál tájékozottassák.

E tárgyban hívta össze f. hó 18-án Réz Mihály az összes iskolák felügyelő igazgatója a közs. iskolák tanszemélyzetét értekezletre. Az értekezleten Réz Mihály elnökele alatt jelen voltak:

Békésiné F. Piroka, Csereyné Z. Anna, Katonáné T. Róza, Kovalikné H. Paula, Makay Katalin, Rátkay Emilia, Rézné, Makay Gizella, Srader Friderika, Varga Teréz, Biczó János, Bodnár János, Huszár Károly, Istvánffy József, Gasperik Lajos, Markovits Pál, Mártonffy István, Mikusay József, Rátkay József, Vaday József, és Kizsinyi Győző.

Elsőnek Rátkay József szólalt föl. Kifejtette, hogy a délelőtti órák behozatala tekintettel a város lakóinak a viszonyaira, nem czélszerű, mert az a szülő, aki gyermekét a községi iskolába járattja, hozzá van szokva ahhoz, hogy a déli harangszókor családjával együtt ebédjéhez üljön; de javasolja, hogy mindamelllett a tantestület az újítás behozatala ellen ne foglaljon állást, ne álljon utjába az áramlatnak, mert a tantestületnek mindig módjában lesz, ha az új rend czélszerűtlennek bizonyul, a régi visszaállítását szorgalmazni.

Utánna Vaday József argumentált az új rend behozatala mellett, a mely ellen sem ő sem a tantestület egyik tagja sem hozhat föl oly érveket amely ellene szóljon, illetőleg nem kárhoztatja azt még pedagógiai szempontból sem csak azért, mert mindnyájunknál hiányzik erre nézve a közvetlen tapasztalat. De ezzel szemben a tanítók társadalmi állása s ez a hely melyet mint tisztviselők a városnál betöltenek, határozottan azt követeli, hogy igenis, az elfogadás mellett foglaljanak állást, annyival is inkább, mert a kiszabott tananyagot a délelőtti órák keretén kívül is feldolgozhatónak tartja. Ajánlja az új rend elfogadására irányított javaslatát elfogadásra. Felszóltak még Markovits Pál a javaslat ellen, paedagógiai szempontból nem tartja az új rendet elfogadhatónak; Schrader Frida melléte érvelt, míg Mikusay Josefa szintén ellene foglalt állást. A vita berekesztésével a tantestület az új rend behozatalát 13 szóval 5 ellenében elfogadta. Mire Bodnár János úgy a maga mint Markovits Pál, Mikusay József és Mártonffy Zoltán nevében is külön külön véleményt jelentett be.

A különvélemény, melyet az iskolaszékhez intézendő fölterjesztés szövegébe bevenni elhatározták, a következő

»Mi alulírottak a községi iskolákban a délutáni órák eltörlése tárgyában és a közs. iskolai tantestület által f. hó 18-án hozott határozat ellenében különvéleményünket és annak megokolását a következőkben terjesztjük elő:

A délutáni órák eltörlése mindenesetre újítás. És az újítás elől mi, akik a fölvilágosodás terjesztésének a fáklyavivői vagyunk, semmiesetre sem zárkozhatunk el.

Ámde, mielőtt valamely újítást mi elfogadnánk, mérlegelnünk kell annak fény és árnyoldalait, annyival is inkább, mivel az újítás következményeiért, épen, mert annak az érdekében szolgálatot teszünk, Isten és emberek előtt a felelősek mi magunk vagyunk.

Ilyen nagy újításnál pedig, mint aminő a délutáni órák eltörlése is nagyon gyöngye érv az, hogy hiszen más városok is hasonló módon jártak el; mert más városok talán a szülők foglalkozása, talán városunk speciális viszonyainál fogva, avagy talán egyéb indító okok szem előtt tartása mellett ezt jogosan megtehették; de nekünk épen az említett okok miatt hasonló szemünk nem lehet, nem szabad.

A közérkölciség szempontjából:

1. Nem lehet, mert a szülők akiknek nagy százaléka két kezével keresi kenyerét s a napnak nagy részét a házon kívül tölti évtizedek hosszú során keresztül megszokta azt, hogy gyermekét ezen idő alatt reánk bizza.

2. Nem lehet, mert kegyetlenség a szülőt megfosztani attól az örömtől, hogy gyermekével együtt egyék.

3. Nem lehet mert a szülők délután ismét munkára térnek s gyermekeik, — akiket eddig jöhízemüleg az iskola védszárnyai alá boesajtottak — ki vannak vetve az utca zajába — a legnyilvánosabb hely fertőzött légkörébe s hogy itt az utcán való tartózkodások minő hátrányára van a közérkölciségnek, azt bizonyítgatnunk teljesen fölösleges, mert akik az utcán nőnek fel, azok legnagyobbbrészt a börtönben halnak meg.

Paedagogiai szempontból pedig, nem lehet, mert annak a gyöngye fejletlen gyermeknek a szabatos és helyes irányban vezetni szándékolt és fejlődésre váró organizmusa megköveteli azt, hogy semmi irányban tul ne terheltsék. Már pedig, ha azt a 6—12 éves gyermeket 8 órától 12-ig vagy pláne 1 óráig egy huzamban a számtannal foglalkoztatjuk, azután a nyelvtannal szorongatjuk, majd az olvasással erőltetjük s hozzá még egy órán át iratjuk, rajzoltatjuk és ennek a tetejébe esetleg tornáztatjuk vagy énekeltetjük. — jogosan tehetjük fel ezt a kérdést: nincs-e itt túlterhelés? Hiszen a 4-ik órán már a mi energiánk is landadó félben van, pedig mi már felnőtt, kifejlett egyének vagyunk.

Azután meg egy már évszázadok hosszú sora óta fennálló és minden időben jónak elismert rendszert fölcserélni egy olyannal, amely mellett még a rendszer óhajtoi sem tudnak semmi jót felhozni, — míg kísérletképen sem lenne észszerű; amennyiben a kísérletezés is egy egész nemzedék erkölcsiségét veszélyeztetnők, szellemi fejlődését meggátolnók s ezekkel együtt jövőendő boldogságát tennők kockáira.

Ezek lennének röviden azok a nagyfontosságú indító okok, amelyek miatt a délutáni órák eltörlését javasolnunk nem lehet, s az ezekből származó messze kiható káros következmények miatt pedig *nem is szabad*.

Egyesületi fénypontja az új rendszernek az az előny, mely egészen mi reánk hárul s amely esetben mi a délutánunkat egészen mellék foglalkozásokra használhatnók föl. De ha kezürket a szívünkre tesszük, az azt dobogja vissza: nem szabad! Mert ilyen nagy dolgokat nem ilyen kicsinyes önérdékeknek hanem a nagy dolgokhoz illő kellően megfontolta és épen olyan nagy indító okoknak kell eldönteniök.

Nagyvárad, 1898. december 18.

Bodnár János, Mártonffy Zoltán,
Markovits Pál, Mikusay József,
községi tanítók.

Iskolaszéki gyűlés. Meghívó. A nagyvárad községi iskolaszék tagjait a f. hó 22-én (csütörtök) d. u. 3 órakor a városház tanácstermében tartandó gyűlésre tisztelettel meghívom. Nagyvárad, 1898 decz. 20. Dr. Sipos Árpád, iskolaszéki elnök.

EGYESÜLETEK.

A Gyermekebarát egyesület közgyűlése.

A Gyermekebarát egyesület vasárnap délelőtt tartotta tisztújító közgyűlését.

A tagok igen mérsékelt számmal jelentek meg a gyűlésen.

Ritók Zsigmond elnöke alatt ott voltak: Ritók Zsigmondné, dr. Bulyovszky Józsefné, Rechtné Bauer Zsófia, Ritók Margit, Vulkán Józsefné, dr. Várady Zsigmond, dr. Gyémánt Jenő, Beczkay Lajos, dr. Döry Ferencz, dr. Gyémánt Jenő, dr. Berkovits Ferencz, Harmathy Károly, dr. Kornstein Lajos, Rácz Mihály, Farkas Izidor, dr. Adorján Ármán és Winkler Lajos titkárok.

Felolvastatták a választmányi jelentés az 1898-ik évben végzett működéséről, melyet a közgyűlés egyhangulag tudomásul vett ugyszintén a számvizsgáló bizottság jelentését és a be-terjesztett jövő évi költségeloirányzatot is.

Ezután megejtették a tisztújítást. Nagy lelkesedéssel elnökül Ritók Zsigmond kir. táblai elnököt választotta meg ismét a közgyűlés.

Az eddigi tisztikart újra megválasztotta mind egyhangulag, az elhunyt Wallaschek Venczel helyébe a számvizsgáló bizottságba Harmathy Károly kir. táblalibrót választotta

be, az egyleti orvosok közé pedig még dr. Mayer Laszlót.

A választmányi tagok maradtak a régiek. Dr. Kornstein Lajos végül indítványozza, hogy az elnöknek fáradságtalan tevékenységéért szavazzon a közgyűlés köszönetet. Az indítványt a közgyűlés nagy lelkesedéssel tette magáévá s ezzel a közgyűlés véget ért.

A nagyvárad dijnok egyesület közgyűlése.

Folyó hó 18-án vasárnap d. u. 3 órakor tartotta meg az országos dijnok egyesület és nyugdíjintézet nagyvárad fiókja rendes évről közgyűlését, a melyen Szilasy György elnöklésével az összes tagok voltak jelen.

Mindenekelőtt hitelesítették az elmúlt f. évi január 23-iki rendkívüli közgyűlés jegyzőkönyvét azután felolvasta Illyés János tb. jegyző az évi jelentést, mely szerint a folyó évben 7 új tag lépett be, 10-en pedig áthelyezés folytán kiléptek s így jelenleg az egyesületnek 37 tagja van. Az év folyamán 3 tag kapott betegséget, egy pedig rendkívüli segélyt. Ezután a közgyűlés által kiküldött 3 tagú bizottság felülvizsgálta a számadásokat, a melyeket helyesnek talált; befolyt egyleti díjak czimén 501 frt 19 kr. és fiók egyleti költségek czimén pedig 10 frt 13 kr.

Ezután következett — miután az összes tisztviselők és választmányi tagok lemondottak — ezen helyek betöltése. Elnöknek ismét egyhangulag Szilasy György lett megválasztva. Al-elnök: Szendy Kálmán, jegyző. Ch. Illyés János, tb. jegyző: Varga Erzsébet, pénztárnok: Berkovics Káim, ellenőr: Kerekes István, választmányi tagok: Kiss László, Kovács László, Jenny Bertalan, Imre Ferencz; póttagok pedig: Fodor Márton és Kopócsy Endre.

Ezek után az ügyviteli szabályzatot módosították, végül pedig elhatározták, hogy a fiók egyesület képviselteti magát a januárban Budapesten tartandó közgyűlésen, mire a gyűlés este hat órakor az elnök elzetésével ért véget.

MULATSÁG.

A 48-as Népkör bálja. Tegnap tartotta a 48-as Népkör választmányi ülését, melyen elhatározta, hogy a jövő 1899. év január 22-én a Zöldfa szálloda nagytermében zárkörű házias táncmulatságot rendez. A gyűlés folyamán megalakította a bál rendező bizottságot, mely azonnal meg is kezdte működését. A bizottság a mulatságon résztvevő mulattatására olyan kedvteliséggel fog gondoskodni a milyen eddig az itteni mulatságokon még nem volt, a melyre előre is felhívja a kör, valamint a bálbizottság a t. mulató közönség figyelmét a 48-as Népkör báljára.

A rendezőség.

TAVIRATOK.

A czár nevenapja.

Bukarest, decz. 19. A metropolita-templomban ma Miklós czár nevenapja alkalmából Te Deum volt. Ott voltak: a király képviselőjében Vladesco tábornok, továbbá Sturdza miniszterelnök valamenyny miniszterrel, az udvari méltóságok, az orosz követ a követség személyzetével és számos tábornok és főbb hivatalnok. A Te Deum után hivatalos fogadás volt az orosz követségen.

Az »Agence Roumaine« felhívja a figyelmet az »Independence Roumaine« egyik cikkére, a mely II. Miklós czár érdemeit méltatja és azt hangoztatja, hogy Oroszország keleti politikája megfelel Románia politikájának és módot nyújt Romániának a békés fejlődésre. A román kormány hálás ezért és soha sem fogja elfelejteni az orosz czár barátságának számos bizonyítékát. A czár nevenapján minden román boldogságot és dicsőséges uralkodást kíván neki. (Magy. Táv. Ir.)

Reichsrath elnapolása.

Bécs, decz. 19. (Saját tud. távirata.) Az ismételten kitért obstrukció miatt a Reichsrathot holnap elnapolják.

A párisi katasztrófa.

Páris, decz. 19. A Rue de Apennines-on összedőlt ház romjai alatt négy halottat és 24 nagyobbbrészt súlyosan sebesültet találtak. Azt hiszik, hogy még három áldozat van a romok alatt. A megindult vizsgálat szerint, úgy látszik, az építés helytelen vezetése okozta a szerencsétlenséget. Faure elnök egy parancs-örtisztet küldött ki, hogy neki jelentést tegyen az esetről.

Páris, decz. 19. A Reu des Apennines-on történt szerencsétlenségnél mindössze öt személy lelte halálát. (Magy. Táv. Ir.)

A galatáriai emlék-templom.

Konstantinápoly, decz. 19. A galatáriai emlék-templomot ma délelőtt szentelték föl igen szép időjárás mellett. Jelen voltak: Miklós nagyherceg orosz és török kíséretével, az ide érkezett orosz katonai küldöttségek, az orosz állomáshajó tisztjei és legénysége, Szinovjev orosz nagykövet és személyzete, a Balkán-államok valamennyi diplomáciai képviselője a román követtel egyetemben, a szerb katonai attaché, továbbá a bolgár szobránye küldöttsége, az ökümenikus patriarkának és a jeruzsálemi patriarkának egy-egy képviselője és végül a bolgár exarka. A beszentelés után Te Deum volt a czár nevenapja alkalmából. Az egész szertartásnak benső katonai jellege s igen méltóságos színezete volt. Este az orosz nagykövetségen ebéd volt a nagyherceg és a katonai küldöttségek tiszteletére. Miklós nagyherceg a szultán kivánságára csütörtökig marad itt. (Magy. Táv. Ir.)

Orosz küldöttség a román királynál.

Szent-Pétervár, decz. 19. A legközelebbi napokban a 18. gyalogezrednek egy küldöttsége Bukarestbe megy, hogy Károly királynak, akit a czár julius 30-án pétervári látogatása alkalmával ez ezred tulajdonosává nevezett ki, átadja az ezred névjeles vállrojtjait.

Dreyfus-ügy.

Páris, decz. 19. (Saját tud. táv.) A párisi kamarában nagy vita folyt a Dreyfus ügyben. Freycinet hadügyminiszter lemondással fenyegetőzött az esetre, ha a vizsgálathoz a titkos dossier előmutatását követelik. A kamara bizalmat szavazott Freycinet-nek.

KÖZGAZDASÁG.

Reich Jenő s Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Határidők.

Budapest, december 19.

Az irányzat szilárd	
Buza márcziusra	9.58
Uj tengeri	4.84
Rozs őszre	8.28
Zab őszre	5.92
Tengeri augusztusra	—
Buza októberre	—

Hivatalos árfolyamok

budapesti áru- és értéktözsde 1898. december 19-én,	
Magyar aranyjárdék 4% — — — — —	120.—
Magyar koronajárdék — — — — —	97.75
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4,1/2% — — —	119.50
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2,1/2% — — —	100.—
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból — — —	120.—
Magyar földterhermentési kötvény 4% — — —	96.—
Italmérségi jog megváltási kötvény — — — — —	100.50
Horvát-szlavón földterhermentési kötvény — — —	97.—
Magyar nyereséj-sorsjegy-kölcsön — — — — —	158.—
Tiszabábalyozi és szegedi sorsjegyek kölcsön — — —	138.—
Osztárak járadék papírban — — — — —	100.85
Osztárak járadék ezüstben — — — — —	100.85
Osztárak korona járadék — — — — —	120.—
Osztárak járadék aranyban — — — — —	101.25
1860. Osztárak államsorsjegyek — — — — —	140.—
Osztárak magyar bankrészvény — — — — —	912.—
Magyar hitelbankrészvény — — — — —	39.125
Osztárak hitelintézeti részvény — — — — —	360.—
Osztárak-magyar államvasuti részvény — — — — —	362.80
20 frankos arany (Napoleon'or) — — — — —	954.—
Német birodalmi márka — — — — —	59.—
London vista — — — — —	120.65
Párisi vista — — — — —	47.70
20 márkás arany — — — — —	1170

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Erődi H. cukrászata

Nagyvárad, Fő-utca

elvéllal és pontosan teljesít egy helybeli, mint **vidéki** mindenféle szakmájába vágó megrendeléseket **mérsékelt** árak mellett.

Vidéki küldemények gondos csomagolás és pontos szétküldés következtében, rendes időben és sértetlen állapotban érkeznek.

Ugyanott karácsonyfa díszítési cikkek, habcukorkákat, diszes bonboniereket, friss sütemény, teakenyér és piskóta kapható.

A nagyközönség nyilatkozata.

Hálairat Amerikából.

Az eredeti levél másolata szószerint magyarra fordítva!

Wilhelm Ferencz gyógyszerész urnak Neunkirchen, Alsó-Ausztria.
New-York, 1898. május 18.

Kedves Uram!

1895. november 12-én a rheuma annyira erővel rajtam, hogy kénytelen voltam ágyba feküdni. Nyolcz hónapon át merev állapotban fekve mozdulni sem bírtam. 175 lbs-ról 137 lbs-re fogytam le azon irtózató fájdalmakban, mit ez idő alatt szenvedtem. Minden gyógykezelést megpróbáltam, eredménytelenül. Electr. kenőcs, török fürdők stb., az orvosok minden képzelhető módját megpróbáltam s még csak jobban sem éreztem magam, úgy hogy kezelő orvosom maga kidobott pénznek nevezte amit gyógykezelésre költöttem.

Idők múltán egyik barátom látogatott meg, aki említést tett előttem a **Wilhelm-féle rheuma-és csúz-ellenes vértisztító** theáról, mint a rheuma egyik nélkülözhetetlen gyógyszeréről. Elmondottam neki, mint próbálkoztam már egyéb szerekkel s hogy kevés bizalmam van már.

Ugy látszik jobb sejteimem diktálta, hogy Ön-höz fordultam, mert még reméltem kissé, hátha van segítség, mely engem kigyógyít. És ime meggyőződtem, hogy csakugyan van ily segítő.

Nem lehet szavakkal elbeszélni azt a szenvedést, mely különösen az utolsó 3 évben gyöttrött; de most már semmi bajom nincs és e pillanatban azt hiszem, hogy megifjodom, a világ minden kincsénél többre tartva **Wilhelm köszvény-és csúz-ellenes vértisztító theáját.**

Együttal szíveskedjék számomra posta-fordulatával 1 tuczatot (12 csomag) küldeni a nevezett köszvény- és csúz-ellenes vértisztító theából.

Egyébként önnek jó egészséget, hosszú életet kívánva. maradtam tisztelettel

Gordon M. József,

New-York, Orchard st. 179. Egyesült-Államok, Amerika.

Kapható minden gyógyszerárban.

Zene!!! Ujdonság!!!

! TROMBITA szájharmonika !

(Legujabb nagyszerű találmány!)

A pompásan összeállított harsonacsó által a **hang meglepő végtelenül tiszta és hatásos!!** minden eddigi találmányt messze fölülmul. Ezen ujdonság **nagy öröme** szolgál minden **harmonika-játékosnak.** Kitünő finomsága

hangok, kettősöngé, tartósság. — Ezen pompás hangszer mellett küldök még egy **uj iskolát is,** mely után **mindenki azonnal** a legkedveltebb táncdarabokat, indulókat és dalokat játszhatja. — A hosszú **téli esték** legkedvesebb **időtöltése!** — Mint **legszebb karácsonyi ajándék** is kiválóan **ajánlható.** Ára iskolával, csomagolás és portóval együtt **csak 2 frt 85 kr.** Elküldés a pénz előleges beküldése, vagy utánvétel ellenében. A tisztelt megrendelőktől **pontos czim** kéretik.

EISENSCHMIDT OSKÁR

hangszer-üzlete,
Prága, Goldschmiedgasse 4.

A karácsonyi ünnepek

alkalmából,

a nagyérdemű közönség figyelmébe ajánlom a legkitünőbb minőségű asztali pecsénye és csemege

b o r a i m a t,

nemkülönbén magyar és francia pezsgőimet, melyeket üvegenként megrendelésre házhoz szállítok. — A boroknak hamisítatlan voltaért mindenki vel szemben és mindenkor szavatosságot vállalok.

Kérem az igen tisztelt közönséget, hogy az ünnepek előtt összetorlódo sok munka miatt megrendeléseit jó korán s lehetőleg **levelező-lapon,** esetleg telefonon eszközölni sziveskedjék, hogy igen tisztelt vevőim igényeinek pontosan és minél gyorsabban megfelelhessenek.

Tisztelettel

BERGER LAJOS borkereskedő,

Bémer-tér, Stiedl-ház.

Néhai Zeley János kanonok ur pinczejéből vásárolt borokat üvegenként árusítom.

Occasio kézimunkákban.

Hölgyek figyelmébe!

MERKADO TESTVÉREK

divatüzletüket újra átalakították és berendezték.

Olyan raktárt szereztek be a **legfinomabb kézi munkákban** és az ezekhez való kellékekben, a milyent ritkán lehet látni. Művészies aszurhímzések, pittoreszk **dísztárgyak,** piperecikkek és

mindennemű divatárak

a legmérsékeltébb árakon kaphatók. — Önérzettel elmondhatjuk, hogy üzletünknek **finom** áruai, az ezermi kézimunkák rövid idő alatt megnyerték a hölgyek és műértők osztatlan tetszését.

Ajándékok karácsonyra!!

Üzletünk gazdag árutárában a legszebb ajándékok találhatók és így senki sem mulassza el üzletünket meglátogatni.

Tisztelettel

Merkado Testvérek.

Nagyváradon, Fő-utca (Bazár-szoros.)

Occasio vászonfutók tüffestéssel.

Occasio Nordisch-munkák elkezdett szép mintákkal.

Occasio, gobelinék és Aszurhímzésekben.